የብሉይ ኪዳን መቅድም

መጋቤ ብሉይ ሰይፈ ሥላሴ

**በሰዋስወ ብርሃን ቅዱስ ጳውሎስ
መንፈሳዊ ኮሌጅ
የሃይማኖት መምህር**

1977 ዓ.ም

የዐበይት ነቢያት መግቢያ

መጽሐፈ ኢሳይያስ

1 ስሙ

በአይሁድ የብሉይ ኪዳን ቀኖና የደነገት ነቢያት መጀመሪያ መጽሐፈ ኢሳይያስ ነው። መጽሐፉ በነቢዩ በኢሳይያስ ስም ተሰይሞአል። ኢሳይያስ የሚለው ስም በዕብራይስጥ ሁለት አይነት መልክ አለው። አንደኛው ረዥም ሁለተኛው ግን አጭር ነው። ረዥሙ " ይ[illegible] " የሚል ነው። ይሸ መድኃኒት ያሁ አምላክ ማለትን ያሳያል። አጭሩ ደግሞ የሽያ የሚል ሲሆን ትርጉሙ አምላክ መድኃኒት ማለት ነው። የሽያ የሚለው ስም በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በብዙ ቦታ ተጠቅሶ ይገኛል።/ 1ዜና 3:21፡ ዕዝራ 8:7፣ 19። ነህ 11፡ 7/።

ኢሳይያስ የሚለው አጠራር የግሪክ ነው። የላቲኑ ደግሞ [illegible] በእንግሊዝኛ ግን አይዛያ [illegible] ሆነ የአማርኛው ስያሜ የግዕዝ ሊቃናትን ወይም የግሪኩን ይከተላል።

በመጽሐፉ መግቢያ ላይ እንደተገለጠው የኢሳያስ አባት አሞጽ ይባላል። ይሁን እንጂ ከነቢዩ ዐሞስ የተለየ ነው። በዕብራይስጥ የነቢዩ ዐሞስ ስም መጠሪያ ፊደል ሳምኬት ሲሆን የኢሳይያስ አባት የአሞጽ ስም መጠሪያ ፊደል ግን ጻዴ ነው። በዚያውም ላይ ይጠብቃል። ትርጉሙም ዐሞስ ፀዋሪ ማለት ሲሆን አሞጽ ደግሞ ኃይል ወይም ጽኑእ ማለት ነው።

ከንጉሡ ከአሞጽ የተለየ ነው። የምናሴ ልጅ አሞጽ ተብሎ መጠራት በግእዝ እንጂ በዕብራይስጥ አሞን ነው ትርጉሙም አማን የታመነ ወይም አሙን ማለት ነው። / ነህ :7:59 ዕዝ 2:57 የዚሁ ተመሳሳይ ነው/።

2. ኢሳይያስ የነበረበት ዘመን

ነቢዩ ኢሳይያስ ፡- በአራቱ ነገሥተ ይሁዳ በኦዝያን በኢዮአታም በአካዝና በሕዝቅያስ ዘመነ መንግሥት ይኖር ነበር፡ /ኢሳ 1:1/።

በምናሴም ዘመነ መንግሥት መጀመሪያ ላይ እንደ ነበር ይገመታል። ከዚህም ጋር አይሁድ በነወረታቸው :— ምናሴ ኢሳይያስን በኩሳብ እስቅሎ በመጋዝ አስቀርጦ እንደ አስገደለው ይተርካሉ። ይህም ትውፊት በኢትዮጵያ ኦ.ተ. ቤ/ክ የብ.ኪ. ሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነት አለው /2ነገ.21:16/።

3. <u>መጠሪያና ሕይወቱ</u> :— ኢሳይያስ ንጉሡ አዝያን በሞተበት ዓመት /739 ቅልክ/ ለነቢይነት ተጠራ /ኢሳ.6፡1/ ነቢዩ ኢሳይያስ ባለሚስትና የሁለት ልጆች አባት ነበረ። የልጆቹም ስም ሸር ያሹብ /ትሩፋ ይመለሳል/ ኢሳ 7:3፡ መሄርሻላል—ሀሽ—ባዝ /ምርኮ ፈጠን ብዝበዛ ቸኩሉ/ ይባላል። ይህም ስመ ትንቢት ነው። /8: 1–4/።

4. ኢሳይያስ የነበረበት ዘመን ሁኔታ

ነቢዩ ኢሳይያስ በነበረበት ዘመን የይሁዳ መንግሥት ከአካባቢው መንግሥታት ጋር ሰላም አልነበረውም። ለምሳሌ በኢዮአታም ዘመነ መንግሥት መጨረሻ ገደማ ሦርያና እስራኤል ተባብረው በይሁዳ ላይ ተነሥተው ነበር /2ነገ.15: 37/ በአካዝ ዘመነ መንግሥትም 1ኛ ኃያል የነበረው የአሦር ንጉሥ ቴልጌልቴልፌልሶር ሣልሳዊ ደካማን /ታናናሽ/ መንግሥታትን ለማስገበር በተነሣ ጊዜ ረዐሶን ንጉሥ ሶርያና ፋቁሔ ንጉሥ እስራኤል አሦርን ለመከላከል ተባበሩ በጦርነትም ላይ አካዝ ንጉሥ ይሁዳ እንዲተባበራቸው ቢጠይቁት ፈቃደኛ ባይሆን በመቃረት በ735 አካዝን ለመጣል ተነሡ። በዚህ ጊዜ አካዝ ከአሦር ንጉሥ ርዳታ ጠየቀ ቴልጌልቴልፌልሶርም :— በሰሜን ገሊላና በምሥራቅ ዮርዳኖስ በኩል የወታደር ማስፈሪያ በታኞችን ተቀብሎ ሶርያና እስራኤልን ወጋቸው። ይህም የሆነው ከ734— 732 ዓ.ም ነበር። ከዚህም ጊዜ ጀምሮ ይሁዳ ለአሦር ገባር ሆነ።

በሕዝቅያስ ዘመነ መንግሥትም ሰልምናስር ሐምሳዊ ሳርጎን ዳግማዊና ሰናክሬም የተባሉት የአሦር ነገሥታት በየጊዜው እየተነሡ የይሁዳንና የእስራኤልን መንግሥታት ያውኩ ነበር። በ722 ዓ.ም እስራኤል በአሦር ተያዘች እስራኤላውያንም ተማረኩ። የይሁዳም ንጉሥ ሕዝቅያስ አሦርን ስለ

../

ፊራ የተጣለበትን ግብር ለመክፈል ተስማምቶ ነበር። ይሁን እንጂ የአሶር ንጉሥ በዚህ የማይመለስ በለመነ ሕዝቅያስና ሠራዊቱ በግብጽ ንጉሥ ተማመኑ /2 ነገ.18.14 –1936። ኢሳ 32:2–37:37። ሆኖም ሰናክሬም በግብጽ ኃይል ሳይሆን በእግዚአብሔር ኃይል ድል ሆነ በዚህም ጊዜ እግዚአብሔር በነቢዩ ያናገረው ቃል ተፈጸመ /2ነገ.19: 29–37/። የኢሳይያስ ተልእኮ እነዚህን ድርጊቶችና እነርሱን የመሰለውን ዓለም አቀፍ ሽኩቻ፤ እንዲሁም በዘመኑ በይሁዳ የነበሩትን ማኅበራዊና ሃይማኖታዊ ሁኔታዎች የሚመለከት ነበር። እነዚህ ድርጊቶች በትንቢት ኢሳይያስ ከምዕራፍ 1–39 የተመዘገቡ ሲሆኑ ከምዕራፍ 40–66 ግን እነርሱን የሚያነሣ ጥቅስ የለም። ነቢዩ ኢሳይያስም ከምዕራፍ 40 በኋላ በስም አልተጠቀሰም።

ጸሐፊው

ስለ ትንቢት ኢሳይያስ ጸሐፊ የተለያየ አስተያየት አለ። ለምሳሌ –

1. ታልሙድ ሕዝቅያስና ሰዎቹ /ባለሟሎቹዎ ትንቢት ኢሳይያስን፣ መጽሐፈ ምሳሌን መኃልየ መኃልይን መክብብን እንዳጸፈ በታልሙድ ተገልጦአል። ነገር ግን ይህ አስተያየት የኢሳይያስን ጸሐፊነት አያስተባብልም። ምክንያቱም ጸፈ የሚለው ቃል በዕብራይስጥ ከተብ ሲሆን ብዙ ትርጉም አለው። ለምሳሌ እንደገና መጻፍ ማዘጋጀት መቅዳት ማበዛት ወዘተ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ሕዝቅያስ እንደገና አስቀድቶት ይሆናል እንጂ በመሠረተ ርሱ ጸፈው ለማለት አይቻልም /ምሳ.25:1/።

2. ሙሴ ቤን ሳሙኤል ኢብን ጊከተላ /110 ዓ.ም/

ይህ ሊቅ በአብን እዝራ ጽሑፎች ላይ ባደረገው ምርምር ትርጉም እጅግ የታወቀ ነው። በመጀመሪያው በኢሳይያስ ክፍል ያሉ ትንቢቶች በሕዝቅያስ ዘመን የተነገሩ እንደነበሩ ሙሴ ቤን ሳሙኤል አመልክቶአል። በሁለተኛው ክፍል ያሉት ደግሞ በሁለተኛው ቤተ መቅደስ ጊዜ / 537 / እንደ ተነገሩ ጽፎአል።

ኢብን ዕዝራ ራሱ በመጽሐፈ ኢሳይያስ ላይ ጥንቁቅ የሆነ ትርጓሜ / ኮሜንተሪ አዘጋጅቶአል:: በዚህም ትርጓሜው ውስጥ ከምዕራፍ 40–66 በኢሳይያስ ወልደ አሞጽ መጻፉ ክዶአል::

3. በርንሀርድ ዱም /1847–1928/ ይህ የብሉይ ኪዳን ሊቅ — በ1892 ዓ.ም በትንቢት ኢሳይያስ 55–66 ያሉትን ምዕራፎች ከ40–55 ካሉት ክፍሎች አንድ ትርጓሜ / ኮሜንተሪ / ጻፈ:: ዱም አስተያየቱን ሲሰጥ ከ40–55 ያለው ክፍልና ከ56–66 ያለው ክፍል በአንድ ሰው የተጻፈ አይደለም ብሎአል:: በተጨማሪም ስለ ስርጭተ ቋንቋ የሚናገሩት ከ40–55 ያሉት ምዕራፎች በ540 ዓ.ም ገደማ ይኖር በነበረ በአንድ ሰው መጻፋቸውን አምኖአል:: የተጻፉበት ቦታም በባቢሎን ሳይሆን ሊባኖስ ወይም ሰሜን ፊኒቄ እንደሆነ / ተናግሮአል /መርምሮአል::

ከ55–66 ያሉ ምዕራፎችንም በሚጠት ጊዜ አካባቢ በኢየሩሳሌም ይኖር የነበረ አንድ ሰው እንደጻፋቸው ዱም ገምቶአል::

በዚህ መሠረት መጽሐፈ ኢሳይያስ በተለያዩ ሦስት ሰዎች ዘመናትና አርእስት እንደተጻፈ በጥቂት ዘመናውያን ሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነትን አግኝቶአል:: ከዚህም የተነሣ በእነዚህ ሊቃውንት ዘንድ ኢሳይያስ ቀዳማዊ /1–39/ ኢሳይያስ ካልእ / 40–66 / ኢሳይያስ ሣልስ /56–66 / በመባል ተሰይሞአል:: ለዚህም የተበጁ ምክንያቶች: — ከምዕራፍ 1–39 የኢሳይያስ ስም 16 ጊዜ ሲጠቀስ ከ40–66 ግን አንድ ጊዜ እንኳ አልተጠቀሰም የታሪክም ይዘት የተለየ ነው የሚል ነው::

ነገር ግን አብዛኛዎቹ የብ.ኪ. ሊቃውንት በተለይም ኦርቶዶክሳውያን በስሙ የተሰጠውን መጽሐፍ በሙሉ የጻፈ ኢሳይያስ ወልደ አሞጽ መሆኑን አምነው ይቀበላሉ:: ስለዚህም የሚቀርቡት ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው::

1. በሐዲስ ኪዳን ውስጥ ኢሳይያስ ከሁሉም ነቢያት ይልቅ በብዛት ተጠቅሶአል:: ይህም በስሙ የተጠራውን መጽሐፍ በሙሉ ኢሳይያስ አልጻፈውም የሚለውን ሀሳብ ይቃወማል:: በዮሐንስ ወንጌል 12:38–41 ያሉት ጥቅሶች ከሁለቱም ክፍሎች ከቀዳማዊ ኢሳይያስ የተወሰዱ ሲሆን ለአንዱ ኢሳይያስ የተሰጡ ናቸው / 53:1:6: 9 /::

ቅዱስ ጳውሎስም በሮሜ መልእክቱ 9:27– 33 ከኢሳይያስ ቀዳማዊ 1:9። 8 :14። 28: 16 ከጠቀሰ በኋላ እንደገና በዚሁ በሮሜ መልእክቱ 10:15–21 ከኢሳይያስ ካልእ 52:7። 53:1። 65: 1: እና 2 ሲጠቅስ ኢሳይያስ የሚል አንዱ ስም ብቻ ተጠቅሞ እንጂ ሁለትነትን አላሳየም በዚህ አንጻር ኢሳይያስ በሐዲስ ኪዳን ውስጥ 21 ጊዜ ያህል በስሙ ተጠቅሶ ይገኛል። ይህንም እንደሚከተለው እንመለከታለን።

በሐዲስ የተጠቀሰበት ክፍል	የተጠቀሰው ምዕራፍ	የጥቅሱ ምንጭ
ማቴ:3:3	40:3	ካልእ
ማቴ 8:17	53:4	ካልእ
ማቴ 12:17	42:1	ካልእ
ማቴ 13:14	6:9 እና 10	ቀዳማዊ
ማቴ 15: 7	29:13	ቀዳማዊ
ማር 1: 2	40: 3	ካልእ
ማር 7: 6	29:13	ቀዳማዊ
ሉቃ 3: 4	40:3–5	ካልእ
ሉቃ 4:17	61:1:እና 2	ሣልስ
ዮሐ 1:23	40:3	ካልእ
ዮሐ 12:38	53:1	ካልእ
ዮሐ 12 :39	6: 9: እና:10	ቀዳማዊ
ዮሐ /2:4 /	53:1። 6:9–10	ቀዳ፣ ካልእ
የሐዋ: 8:28	53: 7–8	ካልእ
የሐዋ: 8:30	53:7–8	ካልእ
የሐዋ: 8:32	53: 7–8	ካልእ
የሐዋ 28:25	6: 9: እና 10	ቀዳማዊ
ሮሜ 9:27	10:22 እና 23	ቀዳማዊ
ሮሜ 9:29	1–9	ቀዳማዊ
ሮሜ 10:16	53:1	ካልእ
ሮሜ 10:20	65: 1	ሣልስ

የእነዚህ ጥቅሶች ጠበይ መላው መጽሐፍ ኢሳይያስ ከሐዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች በፊት ለኢሳይያስ ተሰጥቶ ይነገር እንደነበርና የሐዲስ ኪዳን ጸሐፊዎችም የኢሳይያስ ቃል አድርገው እንደተመለከተት በግልጥ ያስረዳል።

8 /

በዚህ መጽሐፍ ምዕራፍ 48፡17—25 ኢሳይያስ በጽዮን የሚያለቅሱትን አጽናናቸው" በማለት ገልጠአል። ይህም ማጽናናት ከኢሳ 40፡1፡ እና 61 — 2 የተጠቀሰ ነው። በተጨማሪ በጽዮን የሚያለቅሱትን እንጂ በበቢሎን የሚቸገሩትን አጽናና አለማለተ መጽሐፉ በኢሳይያስ ዘመን በኢየሩሳሌም መዘጋጀትን ያመለክታል።

የመጽሐፉ ዓላማ

የዚህ መጽሐፍ ዋና ዓላማ ደኅነት በእግዚአብሔር ብቻ እንጂ በሰው እንዳልሆነ እውነትን ለማስተማር ነው። ለምሳሌ የይሁን ሕዝብ ከጠላቶቻቸው አሦራውያን የዳኑ በተማመኑበት በግብጽ ኃይል ሳይሆን በእግዚአብሔር ኃይል ነበር።

ይህ መጽሐፍ ስለ መሲሑ / ክርስቶስ / በግልጥ ይናገራል ለምሳሌ 7፡14። 9፡ 6—7። 52፡13—53፡12። ጠቅላላ በዓለም ላይ ስለሚሆነው የእግዚአብሔር ፍርድ ይናገራል፡ / 24—27 ምዕራፎች / የመጽሐፉ ትንቢት ተግሣጽና ምክር የእግዚአብሔርን ሕዝብ ማለት ይሁዳንና እስራኤልን ብቻ ሳይሆን አሕዛብንም ይመለከታል። / 13—23 / የመጽሐፉን ጠቅላላ ይዘት በአከፋፈሉ ላይ እንመለከታለን።

አከፋፈሉ

/1ኛ ኢሳይያስ/

ሀ / 1 — 12፡6 [illegible] የሚመለከቱ ትንቢቶች

1. 1:1 – 31 ታላቅ ወቀሳ :– ቁጥር 1 የጠቅላላ መጽሐፍ መግቢያ ነው። እንደዚሁም የመጽሐፉን አይነት ጸሐፊውንና /አዘጋጁን/ ዘመን ይገልጣል። ከ2–9 ባሉ ቁጥሮች የሕዝቡ የሞራል ውድቀት ከእግዚአብሔር የመለየታቸው ውጤትና በሕዝቡ ላይ ለሚመጡት መቅሠፍቶች ሁሉ ምክንያት እንደሆነ ይታያል። ቁጥር 10–20 :– ከእግዚአብሔር የራቀ ልብ ርኩስ ጠባይዕና ግብር ባለቤት ሰዎች የሚፈጽሙት ሥርዐተ ቁርባን ሁሉ ዋጋ ቢስ መሆኑን ይገልጣል። ከ21 –31 የሚገኙ ቁጥሮች :– በጊዜው ያለውን የሞራል ውድቀት ከቀድሞው የኢየሩሳሌም /ከተማ/ ቅድስና ጋር ያነጻጽራሉ። በተጨማሪም :– እግዚአብሔርን የሚቃወሙ እንደሚጠፉና ጽዮን እንደ ቀድሞ እንደምትሆን ይገልጣሉ። በዚህ ምዕራፍ ውስጥ በአንደኛውና በሁለተኛው ክፍል ፣ በሰዶምና ገሞራ በሁለት አይነት ጥቅል ቀርበዋል። /9፣ 10/ ። ቁ. 9 በትክክል /በቁሙ/ በሰዶምና ገሞራን በመለከት በቁጥር 10 ላይ የሰዶምና ገሞራ መጠቀስ ምሳሌያዊ አነጋገር ነው።

2. ምዕራፍ 2:1– 4:6 የሚሑ ግዛትና በሕዝቡ ላይ የሚሆኑ ፍርዶች። 2:1 በዚህ ክፍል ለሚነገረው ትንቢት የመግቢያ ርእስ ነው ቁጥር 2–4 ሕዝበ እግዚአብሔር በእውነተኛ ሃይማኖት እንደሚኖሩ ቁ 5–4 : የሕዝቡ ሁኔታ በኢሳይያስ ዘመን እንዴት እንደነበረ ይገልጣል። 2: 9–11 የሕዝቡን መኖረድ ይጠቅሳል። ቁ 12–17 እግዚአብሔር የሚከብርበት [illegible] የሚሄበት የእግዚአብሔርን ቀን መምጣት ያስተውቃል። ቁ.18–22 ጣዖታት ሁሉ እንደሚደመሰሱ ይናገራል። 3: 1–15 ከይሁዳና ከኢየሩሳሌም ኃይልና ረድኤት ይርቃል መሪዎችና ታላላቅ ሰዎች ይወሰዳሉ፣ ይህም በመሪዎች ኃጢአት ምክንያት ይሆናል / ቁ.12 / ቁ 16–4:1 የይሁዳ ቢቶች በትዕቢታቸውና መንደላቀቃቸው ይኖረዋሉ። 4:2–6 ኢሳይያስ ወደ መሢሑ ርእስ ነገር በመመለስ ይህን ክፍል ይደመድማል ይህም በመሢሑ ጊዜ የተፈጸመውን የቤ/ክርስቲያንን ወሰጠዊ ሁኔታ ያመለክታል።

በምዕራፍ 2፡ ቁ.2-4 ያለው ሀሳብ ከጥቂት ልዩነት ጋር በትንቢተ ሚክያስ 4፡1-3 ላይ ይገኛል ከሁለቱ ነቢያት ማንኛው የሌላውን እንደጠቀሰ ለማወቅ ያስቸግራል። ምክንያቱም ሚክያስና ኢሳይያስ በአንድ ዘመን ነበሩና። / 745- 695 / በትንቢት ኢዩኤልም 3.9-11 ያለው ቃል በኢሳይያስ 2፡2- 4 ጋር ተመሳሳይነት አለው። ኢዩኤል ከኢሳይያስ ስለሚቀድም ኢሳይያስ ጠቅሶት ይሆናል። / 836-777 / ነገር ግን አንዳንድ ሊቃውንት ይከኢሳይያስ የኢዩኤልን ቀድምና አይቀበሉም። እዚህ ላይ ሊያዝ የሚገባው ነጥብ እያንዳንዱ ነቢይ ትንቢት የሚናገረው በመለኮታዊ አነሣሽነት መሆኑ ነው።

3. ምዕራፍ 5፡1-30 ግልጽ የሆነ የይሁዳ በደል

ቁ 1-7 የነበረውን የሕዝቡን ታላቅ ክብርና በኋላ በሕዝቡ ላይ የሚደርሰውን ውድቀት በምሳሌ/ ቅኔ ይገልጻል። ቁ 7-30 ምሳሌውን /ቅኔውን/ ይተረጉማል። በሕዝቡ ላይ ታላቅ ውድቀትን የሚያስከትለው በደልና ውድቀት በዚህ ክፍል በዝርዝር ከመነገሩም በላይ ቅጣቱም ተጨምሮ ተገልጦአል።

4. 6፡1-13 ኢሳይያስ ጌታን ያየበት ራእይና ጥሪው

ምዕራፍ በሁለት ክፍሎች ይከፈላል። 1-8 ራእይ። 9-13 መልእክት ይህ ምዕራፍ ከሚከተሉት ምዕራፎች ጋር ይነጻጸራል። 6፡ 9፡ ከ42፡ 18-20 እና ከ43. 8። 6፡10 ከ43 17 ጋር ተመሳሳይነት አለው። በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሰው የኢሳይያስ ጥሪ የመጀመሪያ የነቢይነት ጥሪ ሳይሆን ለልዩ መልእክት ነው።

5. 7፡1-12፡6፡ በአካዝ ዘመነ መንግሥት የተነገሩ ትንቢቶች

7፡ 1-16 ከሶርያና ከእስራኤል ኃይል የመዳንን ተስፋ እንደዚሁም የመሢሑን ድንግልናዊ ፅንስና ልደት በትንቢት ይውጃል። 7፡17-25 አካዝ በለማመኑና ከአሦር ጋር በመተባበሩ ምክንያት በይሁዳ ላይ የሚመጣውን ክፉ ነገር ይገልጣል።

በዚህ ምዕራፍ ቍ.8 ላይ "በ65 ዓመት ኤፍሬም ይሰባበራል ይላል።

ሀ. ሰርጎን አስራኤል በ735 ዓ.ም ይሁዳን ወረረ።
ለ. በ734 ዓ.ም የአስራኤል ሰሜናዊ ግዛት ተወሰደ።
ሐ. በ722 ዓ.ም የአስራኤል ብሔራዊ ሕልውና ፈጽሞ ተደመሰሰ
መ. በ669 ዓ.ም የአስራኤል ክብረ ዘርአ፣ ስም አጠራር በየን ኛውም ዓለም ጠፋ በዚህ ጊዜ የኢሳይያስ ትንቢት ተፈጸመ /735–669 = 66/ ።

ሕጻኑና ድንግል 7፡ 10–16

ንጉሡ አካዝ የእግዚአብሔርን አድንኖት በተጠራጠረ ጊዜ ድንግል በድንግልና ፀንሳ በድንግልና እንደምትወልድ የሚወለደው ሕጻን ምልክት እንደሚሆንለት ተነገረው። ስለዚህ ጉዳይ አንዳንድ የብሉይ ኪዳን የሚከተለውን አስተያየት ይሰጣሉ። ነቢዩ ፡ — የእግዚአብሔር ምልክት ይሰጣችሁአል ስለ ይህ ምልክት በዘመኑ ለሚደረገው ነገር ማረጋገጫ ነው። ስለዚህ ምልክት ይሆናል የተባለው ሕጻን በዚያው ዘመን ተወልዶ ይሆናል የሚሉ አሉ። ለዚህም 16 ቁጥርን ማስረጃ አድርገው ይጠቅሳሉ። የሕጻኑ ስም አማኑኤል / እግዚአብሔር ከእኛ ጋር / ነው። እግዚአብሔር ከይሁዳ ሕዝብ ጋር በረድኤት በሚሆን በት ጊዜ በሚወለድ ይህ ስም ተሰጥቶታል። አይሁድ ወቅታዊ ድር ጊትን በመመርኮዝ ስም የማውጣት ልማድ አላቸው / 1 ሳሙ 4፡21፡ ኢካቦድ/። ነገር ግን ነቢዩ በምዕ 9፡6–7 እንደተናገረው በአካዝ ዘመን የሚወለድ ሕጻንን ሳይሆን የዘመኑ ፍጻሜ ሲደርስ የተወለደውን ክርስቶስን ያመለክታል። ከጥንትም ጀምሮ የመንፈሳውያን ሊቃውንት ትርጉም ይህ ነው / ማቴ 1፡23 /።

በቁጥር 14 "ድንግል" የተባለው ቃል በዕብራይስጥ ዐልማህ ነው። ይህንም የሚመስል በዘፍጥረት 24፡43 ዘጸ 2፡ 8 ላይ ይገኛል። ነገር ግን ድንግል ለማለት ዕብራይስጡ በቱላህ ይላል / ዘሌዋ 21፡3 / በኢሳ 7፡ 14 ዐልማህ የሚለው ቃል በሰብዓ ሊቃናት ፓርቴኖስ ተብሎ ተተርጕሞአል ይህም ድንግል ማለት ነው።

6. 8:1-4 የሶርያና የእስራኤል ውድቀት እንደገና በምሳሌ ተገ ልጦአል:: እዚህ ላይ ምሳሌ ሆኖ የቀረበው ሌላ ሕጻን ነው:: እርሱም የኢሳይያስ ልጅ ነው:: ነቢዩ ኢሳይያስ ለምሳሌና ለምልክት የተጠቀመ ባቸው ሕጻናት 3 ናቸው እነርሱም /ሀ/ ሼር ያሹብ /ለ/ አማኑኤል /ሐ/ መሀር ሻላል -ሀሽ ባዝ ናቸው/

7. 8:5-8 ይሁዳ ደግሞ በሰው በመታመኑ ምክንያት ትቀጣለች:: 8:9-22 ሕዝቡ እግዚአብሔርን ብቻ መፍራት መቀደስና ቃሉን መጠበቅ እንደሚገባቸው ነቢዩ ያስጠነቅቃል:: 9:1-7 በሀገር ሁሉ ላይ /በይሁዳ/ የሚደርሰው መከራ በድቅድቅ ጨለማ ሲመሰል /8:22/ በመከራው ፈንታ የሚሆነው ታላቅ ደስታ ደግሞ በታላቅ ብርሃን ተመስሎአል:: ይህም በመሲሑ መወለድ ይፈጸማል :- በመሲሑ መወለድ ዘለዓለማዊ ደስታና ሰላም ይሆናል:: 9:8-12 ነቢዩ በድጋሚ የእስራኤልን ውድቀት የተነበያል:: ይሁን እንጂ /9:13-17/ ሕዝቡ አልተመለሱም:: 9:18-21 ስለዚህ የእግዚአብሔር ቁጣ በእስራኤል ላይ ይሆናል:: በአንዱ በሌላው ላይ በጠላትነት ይነሣል:: የምናሴና የኤፍሬም ሕዝብ እርስ በርሳቸው ይፋጃሉ /2 ነገሥት 15:23-26/ እንደገናም በአንድ ነት ሆነው በይሁዳ ላይ ይነሣሉ::

10:1-4 የሕዝቡን ኃጢአተኛነት፣ የእግዚአብሔርም ቁጣ ገና በሕዝቡ ላይ መሆኑን ያብራራል:: 10:5-15 አሦር የእግዚአብሔር የቁጣው በትርና ጨንገር እንደሆነ ተገልጦአል:: ነገር ግን አሦር ሀገሮችን ሁሉ በራሱ ኃይል ድል አድርጎ እንደያዘ ይመካል እንጂ እግ ዚአብሔር መሣሪያ አድርጎ እንዳስነሣው አላስተዋለም:: 10:16-19 በአሕዛብ ላይ የሚሆነው ቅጣት የአሶን አሕዛብም ራሳቸው በእሳት እን ደሚቃጠል ጭድ ሆነው ተመስለዋል:: 10:20-23 ትሩፋተ ብቻ ከእግዚአብሔር ፍርድ እንደሚያመልጡ ያሳያል:: 10:23-34 ለትሩፋን የማጽናኛ ቃል ይናገራል::

11:1-4 ከእሴይ ሥር ቁጥቋጥ /ናጽር/ ይወጣል ለእርሱም ሰባት ሀብታት ይሰጡታል፣ ይህም መሲሑን የሚመለከት ሰብረ አምሳል ነው::

11: 5— 9 በመሲሑ ዘመን ፍጹም ሰላም ይሆናል። 11:10—13 / የተበደሉትን ይመለሳሉ/ የተበተኑትን የሰበሰባሉ። 11: 14—16 የእግዚአብሔር ሕዝብ ጥንት ጠላቶች በእግዚአብሔር ኃይል ድል ይሆናሉ።

12: 1— 6 የምስጋና መዝሙር። ቁ 1—3 በመጀመሪያው የመዝሙር መስመር ስንኝ ሕዝቡ እግዚአብሔርን ያመሰግናሉ። ቁ 4—6 በሁለተኛው ስንኝ /መስመር/ እግዚአብሔር ያደረገላቸውን ታላቅ ሥራ ይገናሉ።

ማነጻጸር :— 8: 17: ከ45: 15 እና ከ57: 17። 9: 2 ከ42: 7። 9:20: ከ49:26። 11:1: ከ60: 21። 11: 1— 10: ከ53: 2። 11: 2 ከ42: 1 እና ከ61:1። 11: 4: ከ49: 2። 11 : 6: ከ65 25። 11: 9: ከ65 25። 11: 12: ከ56: 8: እና ከ62: 10 ጋር ይነጻጸራል።

ለ. ምዕራፍ 13:1—23: 8። ከይሁዳና ከእስራኤል ውጭ የሆኑ ሕዝቦችን የሚመለከቱ ትንቢቶች።

በዚህ ክፍል የናርዶ ትንቢት የተነገረባቸው የሕዝብ ሀገሮች የሚከተሉት ናቸው።

1. በቢሎን፣ ምዕራፍ 13: 1—14: 32። በዚህ ክፍል ዐሥርና / ምዕ. 14:24—28 / ፍልስጥኤም / ምዕ. 14:29— 31 / ተጠቅሰዋል።

2. ሞዐብ ምዕ. 15: 1—16: 14። /3/ ደማስቆ ምዕ.17: 1—14 /4/ ኢትዮጵያ ምዕ. 18: 1.7። / 5/ ግብጽ ምዕ. 19: 1—25። / 6 / ምዕ. 20: 1—6 ግብጽና ኢትዮጵያ በአሦር ድል እንደሚሆኑ ነቢዩ ራሱ ምልክት ሆኖ ተበጥ ቶአሉ።

7. ምዕ 21: 1–10 /ሀ/ የባቢሎን ውድቀት እንደገና በዚህ ክፍል ተደግሞአል። ምድረ በዳው በመባል የተጠቀሰች ባቢሎን ናት። /ለ/ ኢዶምያስ 21: 11–12 /ሐ/ ዐረብ 21:13–17።

8. ምዕ 22: 1–25 የራእይ ሸለቆ እዚህ ላይ የራእይ ሸለቆ በመባል የተጠራች ኢየሩሳሌም ናት። ይህም ኢየሩሳሌም በተራሮች መከከል ያለች መሆንዋን ያመለክታል። /መዝ. 124:2። ኢዩኤል 3: 12–14/። በተጨማሪም ሸለቆ የሚለው ቃል ምሳሌያዊ ቃል ነው። የግእዙ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጥ ቆላተ ጽዮን ይላል።

9. ምዕ. 23:1–18 ጢሮስ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ተርሴስ የሚለውን ቃል ግእዙ ኬቴዎን በማለት ይጠራዋል።

እስከሁን በተጠቀሱት ሀገሮች ሁሉ ላይ የተነገረው ትንቢት "ሸክም" ተብሎአል። ምክንያቱም በነቢዩ አንደበት የተላለፈው የእግዚአብሔር ፍርድ ከባድ ነውና። ከዚህም ጋር ነቢዩ ከራሱ ሳይሆን ከእግዚአብሔር የተቀበለው ስለሆነ ነው።

ሐ. ምዕራፍ 24:1–27: 13: በዓለም ላይ ስለሚሆን የመጨረሻ ፍርድና ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ኢሳይያስ ያየው ራእይ።

ኢሳይያስ በእነዚህ አራት ምዕራፎች ውስጥ ስለ ዓለም ፍጻሜ ሁኔታ ስለ ፍርድ ቀንና ስለ ሁሉ ነገር መታደስ፣ ስለ ሙታን ትንሣኤም ይናገራል። / 26:19 / እግዚአብሔር የሚመሰገንባቸው አራት መዝሙሮች ወይም ቅኔያት በዚህ ራእይ ውስጥ ይገኛሉ እነዚህም የሚከተሉት ናቸው።

1. 25: 1–5 ። 2. 25: 9–12 ። 3. 26: 1–19
4. 27: 2–6 ።

ከእነዚህም መካከል በ26፡ 1—19 ያለው መዝሙር ቶሎ አዲየስ በመባል ከታወቁት 15 መዝሙራት ጋር ሆኖ ይዘመራል።

በእኛም ቤተ ክርስቲያን 15 ነቢያት ከሚባሉት አንዱ ይህ የኢሳይያስ መዝሙር ነው። ይህም ከመዝሙረ ዳዊት ቀጥሎ ይተረዘ ይገኛል።

መ. ምዕራፍ 28 1—35፡10 <u>ከእስራኤል ውድቀት በኋላ ይሁዳን የሚመለከቱ ትንቢቶች።</u>

ይህ ክፍል ብዙ ጊዜ ስለ ጽዮን ስለሚናገር "የጽዮን መጽሐፍ" የሚል ስያሜ አለው። ለምሳሌ ምዕ. 30፡19። 31፡5። 33፡20። ምዕራፍ 35 [illegible] ነገር ያስረዳል። [illegible]
ይህ ክፍል ካለፈው የራእዩ ክፍል ጋር ይመሳሰላል ምክንያቱም ስድስት የወዮታ ቃላት ይገኙበታል። እነዚህም ቀጥሎ ያሉት ናቸው።

1.28፡ 1።	2.29፡1።	3.29፡15
4.30፡ 1።	5.31፡1።	6.33፡1።

ሠ. <u>ተጨማሪ የታሪክ ክፍል ፡— ምዕራፍ 36፡1—39፡8</u>

ይህ ክፍል የሚከተሉትን ታሪኮች ይዟል። ይሁዳ በሰናክሬም /ብ/ መወረር /ምዕ.36/ የንጉሡ ሕዝቅያስ መልእክት ወደ ኢሳይያስ /37፡1—5/ ኢሳይያስ ለሕዝቅያስ /የላከው/ የመለሰው የማጽናኛ ቃል። /37፡6—3./። የአሶር ሠራዊት በመልአከ እግዚአብሔር መደምሰስ /37፡36—38/ የሕዝቅያስ እስከ ሞት ድረስ መታመምና በተአምር መዳን 15 ዓመት ተጨማሪ ዕድሜ ማግኘት /38፡1—8/ ሕዝቅያስ በተፈወሰ ጊዜ ለእግዚአብሔር ያቀረበው ምስጋና /38፡ 9—22/። ከባቢሎን የተላኩ መልእክተኞች የሕዝቅያስን ቤተ መዛግብት ማየታቸው/ 39፡1—2/። ነቢዩ ኢሳይያስ የይሁዳን ሕዝብ ወደ ባቢሎን መማረክ ማስጠንቀቁ በዚህ ክፍል ተተርኳል። ይህ ታሪክ በ2 ነገ ከምዕ. 18— 20 ስለ ተተረከ ይህንም መመልከት ያስፈልጋል።

ረ. ምዕራፍ 40: 1-66: 24 የሚሸፍኑት ትንቢቶች ይህ ክፍል 40- 55 በባቢሎን በስደት የሚኖሩ አይሁዶን የሚያጽናና ወደ ሀገራቸው ወደ ኢየሩሳሌም ለመመለስ የሚያደርጉትን ዝግጅት የሚያሳይ የትንቢት ክፍል ነው።

የሚከተሉት ጥቅሶች ይህን ሀሳብ ይገልጣሉ። 43: 14። 46:1። 48: 14፣ 20። የባቢሎን መንግሥት በፋርስ ንጉሥ ቂሮስ እንደሚወድቅ፣ እግዚአብሔርም በቂሮስ አማካኝነት ሕዝቡን ከዲያስፖራ:- እንደሚመለስ በ45:1። 44:28 ላይ በግልጥ ተነግሯል። በጦርነት ጊዜ የተደመሰሱ ከተሞች በሚጠና ጊዜ ተመልሰው የሚታነፁ መሆናቸውን ቀጥሎ ያሉት ጥቅሶች ያስረዳሉ 44:26: 49: 14-21። 52: 8-9።

በዚህ ክፍል ልዩ አመለካከት ሊሰጠው የሚገባ ስለ /ሚሠ.../ ገብር ፍቁር የሚናገሩት ንበቦች ናቸው። እነርሱም የሚከተሉት ናቸው።

ሀ. 42:1-9። /ለ/ 49: 1-7 /ሐ/ 50: 4-9። /መ/ 52: 13- 53:12 አንዳንድ ሊቃውንት እነዚህ ጥቅሶች በሌሎች ምዕራፎች ስለ ገብር ከሚናገሩት ጥቅሶች ተለይተው መታየት እንደሌለባቸው ይገምታሉ። ነገር ግን እንደ ብዙዎች ሊቃውንት እምነት እነዚህ ንበበተ / ነገረ ገብር/ ገብር በዚሁ በከፊል ኢሳይያስ ስለ ገብር ከተነገሩት ጥቅሶች ይለያሉ። ለምሳሌ በምዕራፍ 41: ቁ. 8-10 እና በምዕ. 42: 19 ላይ የሚገኘው ገብር / ባሪያ/ መቅለስ እስራኤልን ያመለክታል። ነገር ግን ከላይ በተመለከትናቸው አራቱ ጥቅሶች ውስጥ የተነገረው ገብር ፍቁር ለሕዝበ አይሁድ ታላቅ ሥራ የሚሠራ አንድ የተለየ ግለሰብ መሆኑን እንረዳለን / 49:5-6 ተመልከት/። እርሱም ስለሌሎች ብዙ ሥቃይና መከራ የሚቀበል ጻድቅና ውሃቢ ሰላም እንደሆነ ተነግሮለታል / ምዕ. 53/። የአይሁድ ሊቃውንት :- ይህ ፀሐፊ ጠማም ገብር /ሀ/ ዘሩባቤል፣ /ለ/ ዮአኪን/ ኢኮንያን/ /ሐ/ ሙሴ ነው በማለት ተርጉመዋል።

ኢርምያስ ወይም ቂሮስ ነው በማለትም የተረጐሙ አሉ። የኢት. ቤ/ክ/ በ.ኪ. ሊቃውንትም ገብር ናቂር የተባለ ለጊዜው ዘሩባቤል ወይም ቂሮስ ፍጻሜው ግን ክርስቶስ እንደሆነ ይተረጉማሉ። ነገር ግን ከአይሁድ ሊቃውንት መካከል " ገብር ናቂርን ለመሢሑ ሰጥቶ የተረጎመ እስከሁን የለም።

ከጥንት ጀምሮ የሐዲስ ኪዳን ጸሐፊያን ገብር ናቂር መሢሑ እንደሆነ ተናግረዋል፤ ጽፈዋልም። እነርሱንም በመከተል የክርስትና እምነት አበውችና ሊቃውንት ሁሉ ይህ ሀሳብ ይቀበላሉ። ዛሬም ይህንኑ እንከተላለን። /ስለይ ከሐዲስ ጋር የተዋሉትን የኢሳይያስ ጥቅሶችን ተመልከት/

3ኛ ኢሳይያስ/

2. ምዕራፍ 56:1–66:25: – በእነዚህ ምዕራፎች ያሉ ታሪኮች በግዞት ሀገር ሳይሆን በኢየሩሳሌም ለሚኖሩት ሕዝብ የተነገሩ ናቸው።

1. ምዕ: 56: 1–8 : – እግዚአብሔር ጽድቅንና እውነትን ሰይወድንና ሰያደለ በምሰዐት እንደሚሰጥ ያስረዳል። ግን ኃጢአተኛ ትውልድ ለዚህ ጽድቅና እውነት የተገባ አይደለም ቁ 9–12።

2. ምዕ 57: 1–2 ጻድቅ ሰው በሞቱ ከክፉ ነገር ሁሉ እንደሚድን ቁ 3– 9 ኃጢአተኞች ደግሞ በጣዖታዊነታቸውና በአመንዝራነታቸው እንደሚወቀሱ ቁ 10– 13 እንደገና በኃጢአታቸው በለሚገፉበት እንደሚጠፉ ይገልጣል። ነገር ግን ንስሐ ለሚገቡ ሁሉ ድኅነት ይሆንላቸዋል ቁ 13 ለ–21 ። ቁጥር 21 በእስራኤል ዘንድ እንኳ ቢሆን ለኢተንሣዔያን በረከተ ሰላምን እንደማይኖራቸው ያስረዳል፤ ተስፋ የተሰጠ ለእውነተኛ ምእመን እስራኤል ነው እንጂ ለማይምን አይደለምና።

3. ምዕራፍ 58፡ 1–7 እስራኤል በግብዝነት የሚያደርጉትን ጾምና አምልኮት እግዚአብሔር እንደነቀፈ" ቁ. 8–14 ትክክለኛውን ጾምና ለበሰንበታቸው ሊያደርጉት የሚገባውን ምግባር እውነተኛውንም የሰንበት አከባበር ለንስሓ የተሰጠውን ምክር ያብራራል።

4 ምዕራፍ 59 ፡ 1–2 ኃጢአት በእስራኤልና በእግዚአብሔር መካከል እንደመጋረጃ ሆኖ መለየቱን ይናገራል። ቁ. 3–15 እንደ መጋረጃ ሰውን ከእግዚአብሔር የለየውን የኃጢአት አይነት ይዘረዝራል። ቁ. 16–21 እግዚአብሔር ራሱ እውነተኛውን ምእመን እስራኤል በታ ገዐ / መሢሑ / [illegible]

5 ምዕራፍ 60፡ 1፡ ለምእመን እስራኤል የሚሆነውን መንፈሳዊ ሰውና በብርሃን መስሉ ያብራራል። ቁ. 2–14 በዓለም ላይ ያሉ በጨለማ የሚኖሩ ሕዝብ ወደ ጽዮን ይመጣሉ፤ ጽዮን በታላቅ ክብር ለዘለዓለም ትከብራለች ቁ 15–22። ይህም በክርስቶስ ለቤተ ክር ስቲያን የሚሰጠውን ታላቅ ክብር ያመለክታል።

6. ምዕራፍ 61 ቁ. 1–3 የመሢሑን መልእክት ይዘአል። ቁ. 4–11 በመሢሑ የሚሰጡ ዐበይት በረከቶች ተዘርዝረዋል።

7. ምዕራፍ 62፡ 1፡ ናጽም ጽድቅና ድኅነት እስኪሆን ድረስ የሚሢሑ መልእክት አያቋርጥም። ቁ. 2–12 ሕዝበ እግዚአብሔር በአሕዛብ ሁሉ ዘንድ ይታወቃሉ። ቅዱስ ሕዝብም ይባላሉ። ዓለም ሁሉ ጽዮንን ይፈ ልጋል። ጽዮንም የተፈለገች ያልተተወች ትባላለች።

8. ምዕራፍ 63 በዚህም ምዕራፍ የመሢሑ መልእክት ይቀጥላል ።

ቁ. 1–6 መሢሑ አሕዛብን ይበቀላል ። ቁ. 7– 14 ሕዝቡ ምን እንኳ ታማኝነትን ባያሳዩም እግዚአብሔር ለእነርሱ ታማኝና መሐሪ ነው ። ቁጥር 15–19 እግዚአብሔር ርኅራኄን እንዲያደርግላቸው እስራኤል ይማፀናሉ ።

9. ምዕራፍ 64: 1–12 ከምዕራፍ 63: ቁ. 15–19 ጋር የተያያዘ ነው ። ልመና፣ ኑዛዜና ተማጽኖ አለበት በተለይ ሕዝቡን ያሳዘናቸው የጽዮን ምድረ በዳ መሆን የቤተ መቅደስ መቃጠልና የከተማው መፍረስ እንደሆነ ከቁ 11–12 ላይ ተወስቶአል ።

10. ምዕራፍ 65 ፡ አሕዛብ የእግዚአብሔር ሕዝብ ለመሆን ይጠራሉ ። ቁ. 2–7 አይሁድ በኃጢአታቸው ምክንያት ይናቃሉ ። ቁ. 8 ተ10 የተመረጡት ትሩፋን ግን በክብር ይኖራሉ ። ቁ. 11–16 የማያምን እስራኤል ያፍራል ። እውነተኞች አገብርተ እግዚአብሔር ግን ከልብ ደስታ የተነሣ ይዘምራሉ ። ቁ. 17–25 የአዲስ ሰማይና የአዲስ ምድር በረከቶች ተነግረዋል ።

11. ምዕራፍ 66 በብሉይና በሐዲስ ሥርዐቶች መካከል ስላለው ለውጥ ያብራራል ። ቁ: 1–2 እግዚአብሔር በምድራዊ መቅደስ ሳይሆን በትሑታን ልብ ያድራል ቁ. 3–6 እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ሳይሆን በራሳቸው ፈቃድ የሚሄዱ የሚሄዱ ሰዎች መሥዋዕት በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊ ነው ። ቁ. 7–14 ለጽዮን የሚሰጡ በረከቶች ተነግረዋል ። ቁጥር 15–24 ከእስራኤል ወገን ዐመፀኞች እንደሚጠፉ የሚያምኑ አሕዛብና ትሩፋን ግን ፀንተው እንደሚኖሩ ይገልጣል ።

ኢሳይያስ በሚጨት ጊዜ ስለታደሰችው ኢየሩሳሌም የተናገው ሁሉ ቤ/ክርስቲያንንና ሰማያዊት ኢየሩሳሌምን ይመለከታል ። ይህንም ዮሐንስ በራእዩ እንደተጠቀመበት የሚከተሉትን ጥቅሶች እናነጻጽር ።

ኢሳይያስ	ራእየ — ዮሐንስ
54፡ 11–12	21፡ 15–21
60፡3፡	21፡ 24
60፡11	21፡25–26
60፡19–20	21፡23 ። 22፡5 ።
65፡17	21፡1 ።
66፡22–23	21፡ 5 ።

ዘኤርምያስ

/ መጽሐፈ ኤርምያስ /

ስሙ

እንደ አይሁድ ቀኖና መጻሕፍት የደኅርት ነቢያት ሁለተኛው መጽሐፍ የኤርምያስ ነው:: መጽሐፉ የተሰየመው በኤርምያስ ስም ነው:: ኤርምያስ የሚለው ስም በዕብራይስጥ ይርምያሁ ወይም ይርምያህ ይባላል:: በሰብዓ ሊቃናት ትርጉም / በግሪክ / ኤርምያስ ተብሎ ሲጠራ በላቲኑ ዳግም ጀርምያስ በመባል ይጠራል:: የግእዝም ሆነ የአማርኛው አጠራር የሰብዓ ሊቃናትን ይከተላል::

ኤርምያስ ማለት : — እግዚአብሔር ያልዕል ማለት ነው:: የኦ ቤ/ክርስቲያን የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት ግን ብርሃን እግዚአብሔር ማለት ነው'' ብለው ይተረጉሙታል:: ለዚህም ማስረጃ ሲሰጡ :— ኦሬት : — ኤር ኦርያሬብ ማለት ብርሃን ማለት እንደሆነ ይላሉ:: ይሁን እንጂ የስሙ መጀመሪያ ዮድ እንጂ አሌፍ አይደለም::

ጸሐፊው

መጽሐፉን በሙሉ ያዘጋጀው ወይም የተናገረው ኤርምያስ ለመሆኑ የሚያጠራጥር ነገር የለም ኤር 30: 1—2:: በምዕራፍ 36: 1—2: በኢዮአቄም በ4ኛው ዓመት መንግሥት ከኢዮስያስ ዘመን ጀምሮ እስከዚያ ድረስ ከእግዚአብሔር የተነገረውን ቃል ሁሉ / በክርታስ / በብራና ጥቅል እንዲጽፍ እግዚአብሔር ነቢዩ ኤርምያስን እንደ አዘዘው እናገኛለን::

ኤርምያስ ከእግዚአብሔር የመጣለትን ቃል ሁሉ በቃል እየነገረ ባሮክ ይጽፍለት ነበር / ቁ.4 /። ባሮክም ከኤርምያስ እየተቀበለ የጻፈውን በቤተ መቅደስ ለሕዝብ ያነብ ነበር / ቁ. 8 /። ከዓመት በኋላ ማለት በኢዮአቄም በ5ኛው ዓመት መንግሥት በዘጠነኛው ወር የጾም ዐዋጅ በሚነገርበት ቀን ባሮክ የኤርምያስን መጽሐፍ በአደባባይ አነበበ። ይህም ድርጊት በመስፍንቱ ዘንድ ተሰማና ወዲያው ወደ ንጉሡ መቅረብ እንዳለበት ተወሰነ። ነገር ግን ኤርምያስና ባሮክ እንዲሸሸጉ ተነገራቸው። መጽሐፉ ወደ ንጉሡ ኢዮአቄም ተወስዶ በተነበበ ጊዜ ንጉሡ በሰንጢ እየቀረጠ በእሳት አቃጠለው። / ቁ.9–23 /።

እንደገናም ሌላ ብራና ወስዶ የቀደመውን ቃል እንዲጽፍ እግዚአብሔር ኤርምያስን አዘዘው። ነቢዩ ኤርምያስም ባሮክን ጠርቶ እንደተለመደው በቃል እየነገረ የቀደመውን የትንቢት ቃል አስጻፈው። አግርዋ አልፎ አልፎ አንዳንድ ቃል ተጨምሮአል። ለምሳሌ ቁ. 32 እንመልከት። በዚህ አይነት ከኢዮስያስ እስከ ኢዮአቄም የተነገሩት መጀመሪያዎቹ የኤርምያስ / ትንቢቶች በዚህ አይነት ተመዝግበው ሊቆዩ ችለዋል። ከዚያም በኋላ ከእግዚአብሔር የተገለጡለት ትንቢቶች ሁሉ በቃል በባሮክ ተጽፈዋል። ባሮክ ከነቢዩ ከኤርምያስ ስላልተለየ / 43:6 / ገግብጽ ሔዶ ጠቅላላ የኤርምያስን ትንቢቶች በሥርዐት አዘጋጅቶአቸዋል።

የጸሐፊው የኤርምያስ ታሪክ

ከሌሎች ነቢያት ይልቅ ስለ ነቢዩ ኤርምያስ ታሪክ በብዙ ለማወቅ እንችላለን። ምክንያቱም በራሱ መጽሐፍ ውስጥ ስለራሱ ብዙ ተናግሮአልና።

ኤርምያስ በ650 ቅ.ል.ክ ተወለደ። አባቱ ከካህናት ወገን የነበረ ኬልቅያስ / ኬልቅዩ / ይባላል። በኢዮስያስ ጊዜ የጠፉን መጽሐፍ ያገኘው ኬልቅያስ እንደሆነ ብዙ የብ.ኪ. ሊቃውንት ይገምታሉ። 2ነገ.22.8 / የትውልድ በታውም በኢየሩሳሌም ሰሜን ምሥራቅ የምትገኝ አናቶት ትባላለች። በዘሬው አጠራር አናታ ተብላለች። ከኢየሩሳሌም ሰበን ኪሎ ሜትር ያህል ትርቃለች።

ምዕ.1.ቁ. 2 /።

ኤርምያስ ገና ወጣት / የ20 ዓመት / ሳለ ለነቢይነት ተጠራ /1:6 / ጥሪው የደረሰው በኢዮስያስ ዘመነ መንግሥት በ13ኛው ዓመት ነበር ። /1:2። 25: 3። ይህም ከልደተ ክርስቶስ በፊት በ626 ዓመት መሆኑ ነው። የኤርምያስ ተልዕኮ እስከ መጨረሻው የኢየሩሳሌም ጥፋት / 586 / የጥሎአል። በጠቅላላ ለ40 ዓመታት ያህል በነቢይነት አገልግሎአል።

ኤርምያስ ፡ — ሚስት አላገባም ነበር 16:1–4። ይህም ለሌሎች ምልክት እንዲሆን ነው። ነቢዩ ከተጠራበት ጊዜ ጀምሮ የኢየሩሳሌም ጥፋት በሰሜናዊው ጠላት እንደሚፈጸም ያውቅ ነበር። ይህም እግዚአብሔር ስለገለጠለት እንጂ በራሱ ማስተዋል አልነበረም / 1:11–16 /። ነቢዩ በተጠራ በ5 ዓመቱ በኢዮስያስ በ18ኛው ዓመት መንግሥቱ መጽሐፈ ሕገ/ኦሪት ዘዳግም / በቤተ መቅደስ ተገኝቶ ኢዮስያስ ሃይማኖታዊ ተሐድሶ ማድረግ ጀመረ / 2ነገሥት 22 እና 23 /። ጣዖታትን ሁሉ አጠፋ በዚህ ጊዜ ነቢዩ ኤርምያስ የተሐድሶው ተከፋይ እንደነበረ በምዕራፍ 11:1–8 ለመረዳት እንችላለን።

ኤርምያስ ፡ — ለመጀመሪያ ጊዜ በአናቶት ሆኖ ያስተምር ነበር ። በኋላ ግን ወደኢየሩሳሌም ሄዶ ይኖር ነበር ። ኤርምያስ በእውነተኛ ትምህርቱ በአናቶትም ሆነ በኢየሩሳሌም አጅግ የተጠላ ሰው ነበር በመጀመሪያ የአናቶት ሰዎች በጥላቻ ተነሡበት / 11፡ 18—23 በዚህም ምክንያት ከአናቶት ወደ ኢየሩሳሌም ተዛወረ፡ ቤተ ሰቦቹ እንኳ ሳይቀሩ የኤርምያስ ተቃዋሚዎች ነበሩ ። /12፡6 /። ከህናትና ነቢያተ ሀሰት፣ ጠቢባም ሁሉ ኤርምያስን ሁል ጊዜ ይቃወሙት ነበር ። ሊገድሉትም ወስነው ነበር ። ብዙ ስቃይም እንዲደርስበት በጉድ ጓድ ጣሉት በዚህም ጊዜ ዔቤድሜሌክ ረዳው። የሚከተሉትን ጥቅሶች እንመልከት / ኤር 20፡ 1—10 ። ምዕ 26 በሙሉ 28፡ 1—17 ። 38፡ 1—13 ። በጉድጓድ ጣሉት /

ኤርምያስ ይህ ሁሉ መከራ ቢደርስበትም ኢዮስያስ በሕይወት በነበረበት ዘመን ሁሉ መከራውን ታግሦ በደስታ ያስተምር ነበር ። ኢዮስያስ በሞተ ጊዜ አጅግ አለቀሰ / 2 ዜና 35፡ 25፡ ሀ ። ኤር 22፡ 10 /። ከኢዮስያስ ቀጥሎ ኢዮአክስ / ሰሎም / ለ 3 ዓመታት ነገሠ ። ኤርምያስ በኢዮአክስ ላይ ትንቢት ተናገረ። / 22፡11—17 /። ከኢዮአክስም ቀጥሎ ኢዮአቄም በኒካዑ ፈቃድ መንግሥት ያዘ ። ኢዮአቄም በነገሠ በ4ኛው ዓመት /ኤር 25፡ 1 /። እንደ ዳንኤል አቆጣጠር በ3ኛው ዓመት / ዳን 1፡1 / የከርከሚሽ ጦርነት ተደረገ። በዚህ ጦርነት ላይ ናቡከደነፆር ድል አደረገ። የግብጽ ንጉሥ ግን ድል ሆነ። በዚህ ጊዜ ኢየሩሳሌም ተያዘች ብዙኃን አይሁድ ከእነ ዳንኤል ጋር ወደ ባቢሎን ተማረኩ። የቤተ መቅደስ ንዋያት ሁሉ ተዘረፉ። ነቢዩ ኤርምያስ በዚህ ጊዜ ስለ ብዓው የሚዖዊ ዓመታት ተነበየ / 25፡ 1—14 /።

ኢዮአቄም የነቢዩ ኤርምያስ ዋና ተቃዋሚ ነበር፡፡ ምዕራፍ 36:26 ተመልከት፡፡ ነገር ግን ኢየሩሳሌም በተወረረች ጊዜ ኢዮኢቄም ሞተና ዮአኪን / ኢኮንያን ለ3 ወራት ብቻ ነገሠ / 22:24.. /፡፡ ኤርምያስ አስቀድሞ በተነበየው መሠረት ኢኮንያን ወደ ባቢሎን ተማረከ /22-24-30 /፡፡

ከኢኮንያን ቀጥሎ የኢዮስያስ 3ኛ ልጅ ሴዴቅያስ ማታንያ በባቢሎን ንጉሥ በናቡከደነፆር ፈቃድ ነገሠ፡፡/ 597-586 /፡፡ ከዓመት በኋላ በባቢሎን ንጉሥ ላይ ዐመፀ፡፡ በገብጽም ታመነ / ጠዝ. 17:13፡፡ 2ዜና 36:13 /፡፡ ግን ነቢዩ ኤርምያስ ለ[illegible] እንደሚሰበት ነገረው፡፡ /27:12-22 /፡፡ በመጨረሻም ናቡከደነፆር መጥቶ ኢየሩሳሌምን ለረጅም ጊዜ ከበበ፡፡ ይህ ወቅት ለነቢዩ ኤርምያስ አጅግ የሥቃይ ጊዜ ነበር፡፡ ከሥቃዩ ብዛት የተነሣ ወደ ብንያም ሀገር ሊሄድ ሲል ወደ ከለዳውያን ሀገር እንደ ሚከበልል ተጠርጥሮ ተያዘና በጉድጓድ ተጣለ / 37:12-15 /፡፡ በዚሁ ጊዜ ሴዴቅያስ ኤርምያስን አስጠርቶ ቃል እግዚአብሔር ቢጠይቀው'' በባቢሎን ንጉሥ ''ጅ ትማረካለህ'' ሲል ነገረው፡፡ ይህንም ተናገር :- የግዞት ቤት ወደነበረው ወደ ዮናታን ቤት እንዳይመልሰው ንጉሡን ለመነና የአደባባይ ግዞተኛ ሆነ / 37:20-21 /፡፡ ነቢዩ : - ወገኖቹ አይሁድን ለጠላት አሳልፍ እንደሚሰጥ፣ የወገኖቹን ጠላት ባቢሎናውያንን ግን እንደሚደግፍ ተጠራጥሮ እንደገና በውሃ ጉድጓድ ውስጥ ተጣለ / 38:1-6 / ነገር ግን ኢትዮጵያዊው አቤሜሌክ ከንጉሡ '' አስፈቅዶ አወጣው / 38:7-13 /፡፡

በመጨረሻም ኢየሩሳሌም በወደቀች ጊዜ ባቢሎናውያን ሴዴቅያስን ዓይኑን አጥፍተው / 39:6-7 / ከሕዝቡ ጋር ማረኩት የባቢሎናውያን ጀኔራል ናቡዛርዳን ግን ኤርምያስን በነፃ ለቀቀው በገዛ ሀገሩ ኢንዲኖርም ፈቀደለት / 39:11-14 /፡፡

የበባሉን ንጉሥ ሠራዊቱን ሁሉ ከወሰደ በኋላ በትሩፋን ላይ ጎዶልያስን አለቃ/ ገዥና አድርጎ ሾመው። ይሁን እንጂ ፡ — እስማኤል የተባለ ሰው ጎዶልያስን ስለገደለው/ 41፡1-2 / ትሩፋን አይሁድ ፈሩና ወደ ግብጽ ለመሄድ ፈለጉ /41፡17 /። በዚህም ጊዜ ኤርምያስ ይህን አሳብ ተቃወመ /42፡9—22 /። ነገር ግን የኤርምያስ ቃል በትሩፋን ዘንድ ተቀባይነትን ባለማግኘቱ ተገዶ ወደ ግብጽ ከሕዝቡ ጋር ወረደ። / 43፡1—7 /። በዚያም / በግብጽ /ስለ አገልግሎቱን አሳቀረጠም / 43፡8—13፣ እና 44 /።

ኤርምያስ በዘመናቸው የነበረባቸው የይሁዳ ነገሥት።

1. ምናሴ 697— 642 ቅልክ 55 ዓመታት /2ዜና፡33 /። በዘመነ መንግሥቱ ኤርምያስ ተወለደ / 650 /

2. አሞን / አሞጽ / 641—400 ቅልክ 2 ዓመታት።

3. ኢዮስያስ 639— 608 ቅልክ 31 ዓመታት ነቢዩ ኤርምያስ ኢዮስያስ በነገሠ በ13ኛው ዓመት የነቢይነት አገልግሎቱን ጀመረ። ኤርምያስ ትንቢቱን የተናገረ ትምህርቱን ያስተማረ ከኢዮስያስ ጀምሮ እስከ ሴዴቅያስ ባሉት አምስት ንጉሥተ ይሁዳ ነው።

4. ኢዮአክስ ፡ — 608 ቅልክ 3 ወራት። ወደ ግብጽ ተወሰደ /ኤር 22፡10—12። 2 ነገሥ 23፡ 30—35።

5. ኢዮአቄም ፡ ኤልያቄም / 608— 597 ቅልክ 11 ዓመታት የኤርምያስ ታላቅ ጠላት ነበር።

6. ኢኮኒን / ኢኮንያን / 597– 586 ቅልክ 3 ወራት ወዲያውኑ ተወሰደ / 2 ነገ. 24: 8–17 ::

7. ሴዴቅያስ 597– 586 ቅልክ የኢርምያስ ጓደኛ ነበር ግን በጣም ደካማ ነበር :: የመጀመሪያ ስሙ ማታንያ ነበር :: ነገር ግን ናቡከደነፆር " ሴዴቅያስ " ብሎ ለወጠው / 2 ነገሥ. 24: 17–20 /::

በኢርምያስ ዘመን የተፈጸመ ዜና መዋዕል

1. 627 ቅልክ ኢዮስያስ ሃይማኖታዊ ተሐድሶ አደረገ::
2. 626 " ተጸጥዓት ኤር[illegible]
3. 621 " መጽሐፈ ሕግ በቤተ መቅደስ ተገኘ::

   / 2 ነገሥ: 22፡23 /::
4. 608 " ንጉሥ ኢዮስያስ በመጊዶን ላይ በግብጽ ንጉሥ በፈርዖን ኒካው ተገደለ 2 ዜና 34 እና 35::
5. 607 " ነነዌ በባቢሎናውያን ተደመሰሰች::
6. 606 " ይሁዳ በባቢሎናውያን ተያዘች:: ይህም የመጀመሪያው ዔየደ ነበር ::
7. 605 " የከርከሚሽ ጦርነት በዚህ ጦርነት በቢሎን ገብጽን ድል አደረገች::
8. 579 " የኢኮንያን ምርኮ
9. 593 " ሴዴቅያስ በቢሎንን ጎበኘ ኤር

   51.59:: ኤር 39:1–10 :: 52:1–11 ::
10. 586 " ኢየሩሳሌም ታቃጠለች የዳዊት መንግሥት ተቋረጠ::

ዜና መዋዕል ዘመጽሐፈ ኤርምያስ

ከኤርምያስ ትንቢቶች አንዳንዶቹ በመዋዕል ተመዝግበዋል። አንዳንዶቹ ግን በመዋዕል አልተጻፉም። ከዚህ ቀጥሎ በመዋዕል የተመዘገቡትን እንመለከታለን።

1. በኢዮስያስ ዘመነ መንግሥት ፡ — ምዕ. 1፡2። 3፡6። 2፡ —

በኢዮአቄም ዘመነ መንግሥት ፡ —

ምዕ. 22፡ 18። 25፡ 1። 26፡ 1። 35፡ 1። 36፡ 1። 45፡ 1።

3. በሴዴቅያስ ዘመነ መንግሥት ምዕ. 21፡ 1

ምዕ. 24፡ 1፡ 8። 27፡ 3፡ 12። 28፡ 1። 29፡ 3። 32፡1። 34፡ 2። 37፡ 1። 38፡ 5። 39፡1። 49፡34። 51፡ 59።

በግጽ፡43፡ 7—8። 44፡ 1

እነዚህን ዜናተ መዋዕል ስንመለከት በቅደም ተከተላቸው ልክ መስለው አይታዩም ምክንያቱም ደኅርት ትንቢታት ቀደምት ሆነዋል። ቀደምት ትንቢታትም ደኅርት ሆነው ይታያሉ። ይህም ሊሆን የቻለበት ምክንያት ኤርምያስ የተነበየው በጽሑፍ ሳይሆን በቃል ነው። መጀመሪያ በቃል የተነገረው ሁሉ በጽሑፍ በጫበፍ ርብት ጊዜ ሊቀዳጁ ችሎአል።

የኤርምያስ ዘመነ ትንቢት

የኤርምያስ ዘመነ ትንቢት በ4 ክፍል ይመደባል።

1. ከተጸውዖ እስከ ተሐድሶ / 626—621 /
2. ከተሐድሶ እስከ ሞት ኢዮስያስ / 621—608 /
3. ከሞተ ኢዮስያስ እስከ ዳግም ፍልሰት / 608—586 /
4. ከዳግም ፍልሰት እስከ ሰላት ሞተ

የኤርምያስ የትንቢት ጊዜያቶች

1. ነቢዩ ኤርምያስ በኢየሩሳሌም ሲያስተምር ሕዝቅኤልና ዳንኤል በዚያው ዘመን በባቢሎን ሕዝቡን ያስተምሩ ነበር።
2. ዕንባቆምና ሶፎንያስ በኢየሩሳሌም ኤርምያስን ይረዱ ነበር።
3. ናሆም በዚያው ዘመን የነነዌን ጥፋት ተናገረ።
4. አብድዩ በተመሳሳይ ዘመን የኤዶምን ጥፋት ተነበየ።

የመጽሐፉ ዓላማ

1. መጽሐፈ ኤርምያስ ፡ — አይሁድ ለእግዚአብሔር ትተው ጣዖት በማምለካቸው ከጽድቅ ወጥተው ኃጢአትን አብዝተው በመሥራታቸው በባቢሎናውያን ኃይል፣ እንደሚማረኩ፣ ከዚያም 70 ዓመታት እንደሚኖሩ፣ ሀገራቸው ኢየሩሳሌም ፈርሳ እንደምትደመሰስ ይገልጣል። ይህም ፍትሐ እግዚአብሔር ስለሆነ ሕዝቡ ለባቢሎናውያን መገዛት እንዳለባቸው መጽሐፉ በተጨማሪ ያስረዳል።

2. እንደገናም ከ70 ዓመታት በኋላ ለሕዝቡ ተስፋ ሚጠትን ያበሥራል። ኢየሩሳሌምም የእግዚአብሔር ዙፋን እንደምትሆን ፣ ይሁዳና እስራኤልም እንደሚመለሱ ይገልጣል። / ምዕ. 14-17 /

3. ስለ መሢሕም በነፍረ አቃቢል ይገልጣል። ይህንንም በሚከተሉት ምዕራፎች እንመለከታለን ምዕ. 23፡ 5-6 ። 31፡34 ። 33፡ 14-16 ። ይህም ኢሳይያስ ስለ መሢሑ በምዕራፍ 11 ላይ ከተናገረው ጋር ተመሳሳይነት ስላለው ማነፃፀሪያ መልካም ነው።

ክፍፍሉ

መጽሐፈ ኤርምያስን እንደ ምዕራፉ ቅደም ተከተል መክፈል አይቻልም። ምክንያቱም ትንቢቱ እንደ ቅደም ተከተሉ በተራ አልተቀመጠምና ። ስለዚህ በዘመኑ በነበሩት ነገሥት ቅደም ተከተል ይከፈላል።

ሀ. በኢዮስያስ ዘመን መንግሥት በኢየሩሳሌምና በይሁዳ ላይ የተነገሩ ትንቢቶች።

ምዕራፍ 1:1 እና 3:6–6:30 በኢዮስያስ ዘመን መንግሥት መነገሩ ተጠቅሶአል።

1. የኤርምያስ ጥሪ ምዕ. 1:1–19።
2. የኤርምያስ መጀመሪያ መልእክት ምዕ. 2:1–3:5።
3. የነቢዩ ሁለተኛ መልእክት ምዕ. 3:6–6:30። በዚህ ክፍል ከሰሜን / ከባቢሎን / በሚመጡ ሕዝብ ይሁን እንደሚቀጣ ነቢዩ ይናገራል።

4. ምዕራፍ 7:1–10:25፡ ይህ መልእክት በአንቀጸ ቤተ እግዚአብሔር የተነገረ ነው። መልእክቱ በቤተ መቅደስ ላይ ሐሰተኛ / ያልተስተካከለ / እምነት ያላቸውን በያች ለመገሠጽ የተነገረ ነው። ጣዖት የሚያመልኩትንም ያወግዛል። ፄዋዩ እንደሚመጠብቸው በዚች መልክ ይገልጣል። በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ የተነገረው ትንቢት መቼ እንደተነበየ ለመወሰን አስቸጋሪ መሆኑን ብዙ የብ.ኪ. ሊቃውንት ይናገራሉ።

ሆኖም አንዳንድ የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት በኢዮአቄም ዘመን መንግሥት የተነገረ ነው ይላሉ። ነገር ግን ትንተ፡— ንጉሥ ኢዮስያስ ሃይማኖታዊ ተሐድሶ ቢደረገበት ጊዜ የነበረውን ሁኔታ ያመለክታል እንጂ በኢዮአቄም ጊዜ በይሁዳ ላይ ያነዛበበ የነበረውን የባቢሎናውያንን ወረራ በግልጥ ስለማያመለክት በኢዮስያስ ዘመን መንግሥት የተላለፈ መልእክት እንደሆነ የሚያምኑ ሊቃውንት አሉ።

5. ምዕራፍ 11:1–13:27። ይህ ክፍል በተለይ ሕዝቡ ቃል ኪዳኑን ባለመጠበቃቸው እየወቀሰ ፀደሬት ግን መጠበቅ እንደሚገባቸው ይናገራል። የይሁዳንም ሕዝብ የሞራል ሁኔታ በሥዕላዊ መልክ ያሳያል። ስለዚህም ይህ ክፍል በኢዮስያስ ዘመን እንደተነገረ ይታመናል።

6. ምዕራፍ 14:1–15:21 በእነዚህ ምዕራፎች ድርቅና ቸነፈር በይሁዳ ላይ እንደሚሆን ተገልጦአል። ይህም የይሁዳን ጠቅላላ መከራ ያመለክታል።

<u>7. ምዕ. 16:1—17:27</u> ይህ ክፍል በ6ኛው ክፍል ከተጠቀሰው ጋር አብሮ ይሄዳል ሁለቱም በአጠቃላይ የይሁዳን የጥፋት መልክዕ /ገጽታ ያሳያሉ። ከ14—17 ያሉት ምዕራፎች በኢዮስያስ ወይም በኢዮአቄም በማበኛው ዘመን እንደተነገሩ በትክክል ተለይቶ አልታወቀም። አንዳንዱ ሊቃውንት ግን በኢዮስያስ ዘመን ተነገረዋል ይላሉ።

8. 18:1—20:18 ነገረ ፎቅዩን በምሳሌ ያቀርባል። 19:14—20:3 በካህኑ ልጅ በአሰከር አማካኝነት የነቢዩን መታሰር ታሪክ ይገልጠል። ሆኖም ይህ ታሪክ ትንቢቱ የተነገረበትን ጊዜ ሊያስውቀን አይችልም። በምዕራፍ 21 ቁ. 1፡ ሴዴቅያስ አንዱ የታወቀ ጳስኮር ወደ ኤርምያስ [illegible] ይገኛለን። ይህን አን[illegible] ይህ [illegible] በምዕራፍ 20:1—3 ከተጠቀሰው ከኢሚር ልጅ ከጳስኮር የተለየ የመልክያ ልጅ ነው።

ለ. <u>በኢዮአክስ / ሰሎም / ዘመነ መንግሥት</u>

በዚህ ንጉሥ ጊዜ ብቻን ተለይተው የተመዘገቡ ትንቢቶች ዮሎም። ግን ሴዴቅያስ ነግሠ በለ ኢዮአክስን የሚጠቅስ መልእክት ተነግሮአል /ምዕ. 22:11—22/።

ሐ. <u>በኢዮአቄም ዘመነ መንግሥት</u>

በሰፊው ክፍል በኢዮስያስ ዘመነ መንግሥት እንደተነገሩ ከተጠሩት አንዳንዱ ትንቢቶች መካከል በኢዮአቄም ዘመነ መንግሥት የተተነበዩ እንዳሉ መርሰት የለብንም። የሚከተሉትም ምዕራፎች የኢዮአቄም ዘመነ— መንግሥት ዜና መዋዕል በመከተል የቀረቡ ናቸው።

1. <u>ምዕራፍ 26 የኢዮአቄም</u> መንግሥት ይጀምራል።

ይህ መልእክት፡ — ከ7—10 እንዳሉት ምዕራፎች በዐውደ ቤተ እግዚአብሔር የተነገረ / የተሰለፈ / ነው። በዚህ ዘመን እንደ ነቢዩ ኤርምያስ በእግዚአብሔር ስም ይናገር የነበረው ነቢይ አርዮ በኢዮአቄም ትእዛዝ በሰይፍ ተገደለ።

/ 26፡20—24 /። በኤርምያስም ላይ ሞት ከተፈረደበት በኋላ የኤርምያስ ቃል የእግዚአብሔር ቃል በመሆኑ የሞት ፍርዱ ተለወጠለት /ቁጥር 10—19።

2. ምዕራፍ 27 ቁጥር 1 ምዕራፉ በጠቅላላ በኢዮአቄም ዘመነ መንግሥት መጀመሪያ ላይ እንደተነገረ ያመለክታል። ግን ጠቅላላ ይዘቱ እንደሚያስየው በሴዴቅያስ ዘመን የተነገረ ነው። በእርግጥ በቁጥር አንዱ ላይ "ሴዴቅያስ" በማለት ፈንታ "ኢዮአቄም" መባሉ የጸሐፊ ስህተት ይመስላል።

3. ምዕራፍ 25፡ የዚህ ምዕራፍ ትንቢት በአራተኛው ዓመት መንግሥቱ ለኢዮአቄም ተነግሮአል።

ይህም ዓመት ናቡከደነጾር መጥቶ ኢየሩሳሌምን የከበበበት ዓመት ነበር። / ዳን፡ 1፡1 /።

4. 35 ይህ ምዕራፍ ሬካባውያንን ይመለከታል።

የተለለፈም በመንግሥተ ኢዮአቄም ነው።

5. 36 ይህም ምዕራፍ በኢዮአቄም በአራተኛው ዓመት መንግሥት የተፈጸመውን ድርጊት ይናገራል። የኤርምያስ ትንቢቶች በዚሁ ዘመን መጻፋቸውን፣ በኢዮአቄም መቃጠላቸውንና እንደገናም መጻፋቸውን ያስረዳል።

6. ምዕራፍ 45 በኢዮአቄም በአራተኛው ዓመት መንግሥት ኤርምያስ ይህን አጭር መልእክት ለባሮክ ተናግሮአል።

7. ምዕራፍ 46—49 እነዚህ ምዕራፎች የተነገሩበትን ጊዜ ለይቶ ለማወቅ አስቸጋሪ ነው። ሆኖም በከርከሚሽ ላይ በተደረገው ጦርነት የግብጻውያን ድል ከሆኑ በኋላ መነገራቸውን ምዕ. 46፡2 ላይ እንመለከታለን። ስለሆነም ከአምስቱ ነገሥት በማንኛው ዘመነ መንግሥት እንደሆነ አይገለጥም።

/.

ዶረቨር ያሉ አንዳንድ የብ.ኪ ሊቃውንት ግን የናቡከደነጾር ድል አድራጊነት አስቀድሞ ለኤርምያስ ተገልጦለት በአራተኛው የኢዮአቄም ዘመን መንግሥት እንደተናገረችው ያምናሉ። ይህም እርግጥ ሊሆን የሚችል ነው።

ከዚህም ሌላ ከእነዚህ ትንቢቶች አንዳንዶቹ ኢዮአቄም በበቢሎን ንጉሥ ላይ ዐመፀ ስለ ናቡከደነጾር ሠራዊትን በላከበት ጊዜ የተነገሩ መሆናቸውን የሚያምኑ ሊቃውንት አሉ። እንደገናም በምዕራፍ 49: 34-39 ባለው ቃል መሠረት ከኢዮአቄም በኋላ በሴዴቅያስ ዘመን እንደተነገሩ አዱርገው የሚያምኑ አሉ።

ሠ. በኢኮንያን /ዮአኪን / ዘመነ መንግሥት

ለዚህ ክፍለ መንግሥት ተለይተው የተነገሩ ትንቢቶች የሉም። ይሁን እንጂ በምዕራፍ 22:24-30 በሴዴቅያስ ዓመት መንግሥት በተነገረው ትንቢት ላይ ኢኮንያን ተጠቅሶ ይገኛል።

ፀ. በሴዴቅያስ ዘመነ መንግሥት

1. ምዕራፍ 21:1-22: 30 በእነዚህ ምዕራፎች የተጠቀሱ ትንቢቶች ንጉሡ ሴዴቅያስ ጳስኮር ወልደ መልክያንና ሶፎንያስ ወልደ መዕሤያን ስለ ናቡከደነፆር ዘቻ ከእግዚአብሔር ተአምር እንዲጠይቅ ወደ ኤርምያስ በላከቸው ጊዜ የተነገሩ ናቸው። በቁጥር 12 ላይ ነቢዩ የንከከለኛ ፍትሕን አስፈላጊነት ለሴዴቅያስ በመግለጥ፡ — የሀገሪቱ ውድቀት የሚመጣው በፍትሐ ጉድለት መሆኑን ያስረዳል። በምዕራፍ 22 ውስጥ የቀረቡት የሦስቱ ንጉሦች ፍጻሜ ምን እንደሚሆን ነቢዩ በቅድሚያ ይናገራል። ሀ /ኢዮአካዝ / ሰሎም / ቁጥር 11-12። /ለ / ኢዮአቄም ቁጥር 13-23። /ሐ/ ኢኮንያን ቁጥር 24-30።

2. ምዕራፍ 23 ከምዕራፍ 21 እና 22 የቀጠለ ትንቢት ነው። ይህ በጠቅላላ በኢየሩሳሌምና በባቢሎን በዔዎዌ የነበሩ የሰላምና የጽታ ተስፋን በሀሰት የሚናገሩ ነቢያተ ሀሰትን ይቃወማል።

3. ምዕራፍ 24 ከንጉሡ ኢኮንያን መማረክ በኋላ ለነቢዩ የተገለጠለት ምሳሌያዊ መልእክት ነው።

4. ምዕራፍ 27 ይህ ምዕራፍ በኢዮአቄም ዘመነ መንግሥት መጀመሪያ ላይ እንደተነገረ ቀደም ሲል ተመልክተናል። ነገር ግን ጠቅላላ ይዘቱ [illegible] በሴዴቅያስ ዓመተ መንግሥት [illegible] በዚህ ምዕራፍ ውስጥ የአምስቱ ጎረቤት ሀገሮች የኤዶምያስ፣ የሞዓብ፣ የአሞን የጢሮስና የሲዶና ንጉሦች ያወጡት ዕቅድ በእግዚአብሔር ዘንድ የተደገፈ እንዳይደለ ማስረዳት ዐደ ነቢዩ የተላለፈው መልእክት ተገልጦአል። ዕቅዳቸውም በባቢሎን ላይ ለማመፅ የይሁዳው ንጉሥ እንዲተባበራቸው ነበር። /ቁጥር 2/። ነገር ግን ነቢዩ ኤርምያስ ይህን ሀሳብ በመቃወም ሴዴቅያስና ሕዝቡ ለባቢሎን ንጉሥ መገዛት እንዳለባቸው፣ በባቢሎን ላይ ለማመፅ የሚመክሩትንም ሁሉ መስማት እንደሌለባቸው በግልጥ ተናገረ። /ቁጥር 12—22/።

5. ምዕራፍ 28 ፡ — ይህ ምዕራፍ በሴዴቅያስ በአራተኛው ዓመተ መንግሥት በአምስተኛው ወር የተላለፈ ነው። የምዕራፉ ጠቅላላ ይዘት ነቢዩ ኤርምያስ በነቢዩ ሀበት ሐናንያ ትምህርት ላይ ያደረገውን ተቃውሞን ይገልጣል።

6. ምዕራፍ 29 ኢኮንያን ከተማረከ በኋላ ነቢዩ ኤርምያስ በባቢሎን ፀደአሉ ፀውዴን የላከውን መልእክት የያዘ ነው። ኤርምያስ በዚህ መልእክት ውስጥ ፀውዴን በባቢሎን ዘርአ ዘር ተው፣ ተክል ተከለው፣ ቤተ ሠርተው፣ ሚስት አግብተው ልጆች ወልደው ስለአሉበት ሀገርም በሰላይ እየጸለዩ እንዲኖሩ ያስታውቃል።

ምክንያቱም ፎኖሮው ለ70 ዓመታት በእግዚአብሔር ተወስኖአልና።

7. ምዕራፍ 30 እና 31 ምን ጊዜ እንደተነገሩ አልተጠቀሰም። ግን ይዘታቸው ፅዮኗ አከተ እንደተደረገ ያሰያል። ስለዚህ ምናልባት በሴዴቅያስ ዘመን ከተላለፉት መልእክታት ጋር ተነገረው ይሆናል ሲሉ የብ. ኪ ሊቃውንት አሉ። ምዕራፎቹ የሕዝቡ ሥቃይ ለጊዜው ከበዱ ቢሆንም በኋላ የሚድኑበት ጊዜ እንደሚመጣ ወደፊት ለበዐዱ እንደማይገዙ፣ በጠቅላላ ነፃነትን አግኝተው ከፅዮኗ እንደሚመለሱ ይገልጣሉ። እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር ሐዲስ ኪዳን እንደሚያደርግ፣ በመጨረሻም ፍጹም መንፈስና ደኅንነትን እንደሚበጣቸው በምዕ. 31፡ ቁ.31 ተነግሮአል።

8. ምዕራፍ 32 ሴዴቅያስ በነገሠ በ10ኛው ዓመት የተነበየ ነው። በዚህ ምዕራፍ ነቢዩ በእናቶት ከአጎቱ ልጅ ከአምናኤል እርሻ ይገዛል፣ የገዛበትንም የስምምነት ወረቀት ለባሮክ ይሰጣል። / ቁጥር ፡ 6—14 / ይህም ምስሌ ለጊዜው በፅዮኗ ምድረ በዳ የሆነችው ኢየሩሳሌም ተመልሰ የሕዝብ መኖሪያና የተክል በታ እንደምትሆን ያመለክታል / ቁጥር 15እና 44 /።

9. ምዕራፍ 33 እንደ ምዕራፍ 32 በሴዴቅያስ ዘመን ኤርምያስ በግዞት ስለ የተነገረ ነው። ሚጠት አለበት / ቁጥር 6—13 / ነገረ ሥጋዌ አለበት / ቁጥር 14—18 /። እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሰጠው ተስፋ ሚጠት ከፍጥረተ ሥነ ሥርዐት ጋር / ከነገሩ ጋር /ተነጻጽሮአል / ቁጥር 23—26 / ይህ ምዕራፍ በምዕራፍ 23 ቁጥር 5.... ጋር ከጥቂት ልዩነት በቀር ይመሰሰላል።

10. ምዕራፍ 34 በናቡከደነጾር ወረራ ጊዜ ተነግሮአል። የሴዴቅያስን መማረክና የኢየሩሳሌምን ከተማ መደምሰስ በግልጥ ይናገራል / ቁጥር 1—7 /።

ሕዝቡ ሁሉ ዕብራውያን ባሮቻቸውን ነፃ እንዲያወጡ ሴዴቅያስ ዐዋጅ ይነገራል። በዓዋጁም መሠረት ሕዝቡ ለጊዜው ለባሮቻቸው ነፃነትን ይሰጡ። ቆይተው ግን " ባሮቻችን እንሰጥ " ብለዋል። በዚህም ምክንያት ከእግዚ አብሔር የሚመጣባቸውን ቅጣት ነቢዩ ኤርምያስ በዓዋጁ ያስታውቃቸዋል / ቁጥር 8—22 /።

11. ምዕራፍ 37 ፡ — ሴዴቅያስ በናቡከደነፆር አነጋሽነት መንግሡን የሚናገር ታሪክ ነው። ኤርምያስ፡— በዚህ ክፍል ግብጻውያን ሴዴቅያስን ለረዱት እንደማይችሉ በባቢሎናውያን የኢየሩሳሌምን ከተማ በእሳት እንደሚያቃጥሉአት ይናገራል / ይተነብያል /። በዚህ ጊዜ ነቢዩ ታሰረ። በኋላ ግን በእስር ቤቱ አደባባይ እንዲቀመጥ / የቁም እስር / ንጉሡ ሴዴቅያስ ፈቀደለት።

12. ምዕራፍ 38 ከምዕራፍ 37 የቀጠለ የነቢዩ የእስራት ታሪክ ነው። ይህም በሴዴቅያስ ቁጥጥር ነበር።

13. ምዕራፍ 39 የንጉሡን መማረክና የኢየሩሳሌምን ከተማ መደምሰስ የሚናገር ታሪክ ነው። ይህም በሴዴቅያስ በዘጠነኛው ዓመተ መንግሥት በዐሥረ ኛው ወር መነገሩ ተጠቅሶአል። ንጉሡም ሕዝቡም ሲማረኩ፤ ኢየሩሳሌምም ስትደ መሰስ አቤሜሌክ ኢትዮጵያዊው ምንም አይነት መከራ እንዳይደርስበት እግዚአ ብሔር ተስፋ የሰጠው መሆኑ ከቁጥር 15—18 ተገልጦአል። ኤርምያስም በመል ካም ሁኔታ እንዲጠበቅ ናቡከደነፆር ለናቡዘረዳን ትእዛዝ ሰጥቶለታል / ቁጥር 11—14 /። እግዚአብሔር በእርሱ የሚታመኑትን ሁሉ ከክፉ የሚጠብቃቸው መሆኑን ይህ ታሪክ ያስረዳል።

ረ/ በጎደልያስ ጊዜ

በጎደልያስ ግዛት ጊዜ ዕለት፣ ወርና ዓመት ተጠቅሶ በግልጥ የተነገሩ ትንቢቶች የሉም። ቢሆንም የሚከተሉት ምዕራፎች በዚሁ ክፍለ ጊዜ መነገራቸው በታሪኩ ይዘት ይታወቃል።

1. ምዕራፍ 40 ከምርኮ በኋላ ለነቢዩ የተገለጠለት ትንቢት ነው / ቁጥር 1 /። ሕዝቡ ተማርከው ወደ ባቢሎን ሲሄዱ ናቡዘርዳን ኤርምያስን ከእስራት ፈታው ወደ ባቢሎን ለመሄድ ወይም በኢየሩሳሌም ለመቆየት ምርጫ ሰጠው። ይህም የሆነው በራማ ላይ ነበር / ቁጥር 2—4 /። ኤርምያስም ይህን ነፃነት ካገኘ በኋላ ገዥው ጎደልያስ ወዳለበት ወደምጽጳ ሄደ ከትሩፋን ጋር ተቀመጠ / ቁጥር 6—7 /። ጎደልያስ በትሩፋን ላይ አለቃ ሆኖ ሳለ እስማኤል የተባለ ሰው ሊገድለው ተልኮ መምጣቱ ተነግሮት ነበር። ግን ጎደልያስ የነገሩትን ሰዎች አላመናቸውም / ቁጥር 13—15 /

2. ምዕራፍ 41 በዚሁ ክፍለ ጊዜ ተነግሯል። እስማኤል ጎደልያስን እንዴት እንደገደለው በዚህም ምክንያት ትሩፋን ከለዳውያንን በመፍራት ወደ ግብጽ ለመውረድ እንደተነሡ የሚገልጥ ታሪክ ነው። በቁጥር 1 ላይ በሰባተኛ ወር የሚለው አንዱ ድርጊት ከተፈጸመበት ጀምሮ በቁጥር ሳይሆን የወሩን ተራ ብቻ ነው የሚያመለክተው።

3. ምዕራፍ 42 ፡— የምዕራፍ 41 ታሪክን በመቀጠል ወደ ግብጽ ለመሄድ የተነሡትን ትሩፋን ወደ ግብጽ እንዳይወርዱ ነቢዩ ኤርምያስ ያስተላለፈውን መልእክት ይዘረዝራል።

<u>በግብጽ</u>

~~ምዕራፍ 43፡ 1—44፡30 ሕዝቡ / ትሩፋን / የኤርምያስን ያለ ሰመስማት~~ እንቢ ማለታቸውን፣ እርሱንም ከእነርሱ ጋር ይዘው ወደ ግብጽ መውረዳቸውን የሚገልጥ ረቂቅ ታሪክ ነው። ወደ ግብጽም ከወረዱ በኋላ በጣፍናስ በሰ— ነቢዩ ኤርምያስ ድንጋይ ይዞ ምሳሌያዊ ትምህርትን ይቀጥላል። ይህም ምሳሌ ናቡከደነፆር ግና ግብጽንም እንደሚቀጠቅጥ ያሳያል። በ44ኛው ምዕራፍ የኢየሩሳሌምን የጥፋትንና የዓመፃቸውን ምክንያት ያብራራል። በ44ኛው [illegible] የጥፋትንና የዓመፃቸውን [illegible]። በ[illegible] ዚሁም በግብጽ የሚኖሩ ሁሉ ከጥቂት ትሩፋን በቀር እንደሚጠፉ መሆናቸውን ይህ ምዕራፍ ያስረዳል። የፈርዖን ሆፍራ ጥፋትንም ጨምሮ ይገልጣል /ቁጥር 28–30/።

<u>ምዕራፍ 50 እና 51</u> ፡— በምዕራፍ 51 ቁ. 59— 64 ላይ እንደተገለጠው፡— ሁለቱ ምዕራፎች ሴዴቅያስ በነገሠ በ4ኛው ዓመት ወደ ባቢሎን ሄዶ በነበረ ጊዜ በሠራያ እጅ የተላከውን የኤርምያስን መልእክት የያዙ ናቸው። ሠራያ ወደ ባቢሎን ደርሶ መልእክቱን ካነበበ በኋላ በመጽሐፉ ላይ ድንጋይ አስሮ በኤፍራጥስ ውሃ እንዲጥለው ኤርምያስ አዘዘው። ይህም የታላቅናን ከተማ የባቢሎንን ውድቀት የሚያመለክት ትእ ምርት ነበር።

<u>በምዕራፍ 50፡28፡51፡11</u> እና 51 ላይ የቤተመቅደስ መፍረስ ተገልጦአል። ነገር ግን ሴዴቅያስ በነገሠ በ4ኛው ዓመት ቤተ መቅደሱ አልፈረሰም ነበር። ይህ ከሆነ ለምን እንደፈረሰ አድርጎ ተናገረ ? የሚል ጥያቄ ሊነሣ ይችላል።

— ነቢዩ አስቀድሞ ቤተ መቅደሱ በባቢሎናውያን የሚፈርስ መሆኑን በመንፈስ እግዚአብሔር ስለዐወቀ በሴዴቅያስ በ4ኛው ዓመት መንግሥት እንደፈረሰ አጽርን ጽፍ በባቢሎን ላሉ ግዞኞች ላከላቸው ።

ምዕራፍ 52 ተጨማሪ ታሪክ ነው። ታሪኩ ከ2 ነገሥት ምዕራፍ 24 እና 25 ጋር ተመሳሳይነት አለው። የዚህ ምዕራፍ ደራሲ/ ተናጋሪ/ ኤርምያስ መሆኑ አይታመንም። ምክንያቱም የኤርምያስ ቃል እስከ ምዕራፍ 51 ድረስ መሆኑ ቁጥር 64 ላይ ተመልክቶአልና ።

======================

ዘሕዝቅኤል / መጽሐፈ ሕዝቅኤል /

ስሙ

በዕብራይስጡ አጠራር የነቢዩ ስም የሕዝቅኤል ነው። ትርጓሜውም ያጸንዐ እግዚአብሔር ማለት ነው። እስራኤላውያን / የእኛ የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት ግን ጽኑእ ጽንዕ እግዚአብሔር ማለት ነው ብለው በቅጽልና በዘርፍ ይፈቱታል። የስሙ ትርጓሜ ከመጽሐፉ መልእክት የተወሰደ ይመስላል ለምሳሌ የሚከተሉትን ጥቅሶች እንመልከት ሕዝ ምዕ. 3፡14። 30፡25። 34፡16። 3፡8። በሰብዓ ሊቃናት ትርጓሜ እዝኪኤል ተብሎ ይጠራል። ግእዙ ግን ዕብራይስጡንም ግሪኩንም ሳይከተል ሕዝቅኤል ይላል። በመጠኑ ወደ ዕብራይስጡ ይቀርባል።

የሕዝቅኤል ስም በራሱ መጽሐፍ ብቻ እንጂ ከቀኖናውያን መጻሕፍት ውስጥ በሌላ መጽሐፍ ውስጥ ተጠቅሶ አይገኝም። እርግጥ በመጽሐፈ ሲራክ 49፡ 10 ላይ ተጠቅሷል።

ተራው

በዕብራይስጥ ቀኖና መጻሕፍት የመጽሐፈ ሕዝቅኤል የአቀማመጥ ተራ ከመጽሐፈ ኤርምያስ ቀጥሎ ነው። በሰብቱአጊንታ ግን ከሰቆቃው ኤርምያስ በኋላ ይገኛል። ምክንያቱም፡ — ሰብዓው ሊቃናት መጻሕፍትን ከባለቤት ጋር ለማዛመድ ሲሉ ሰቆቃውን ከመጽሐፈ ኤርምያስ ቀጥሎ እንዲሆን በማድረጋቸው ነው።

ጸሐፊው

በአይሁድ ትውፊት ፡ — የታላቁ ምኩራብ / ሲናጎግ / ሰዎች ሕዝቅኤልንና ዐሥራሁለቱን መሳፍንተ ነቢያት እንደጻፉ ይነገራል። ስለ መጽሐፈ ሕዝቅኤል ጸሐፊ ሌላ ጥንታዊ መረጃ በመጽሐፈ ዓቢፍ ወፊዩ ክርቶን /15፡1/ ይገኛል። እርሱም የሚከተለው ነው። የኢየሩሳሌምን ጥፋትና ጨዋዎችን ስለዘበቡ የትንቢቱ ኤርምያስ ብቻ ሳይሆን ስለእነዚህ ነገሮች በመጀመሪያ ሁለት መጻሕፍትን ጽፎ

የተወሰነ ነቢዩ ሕዝቅኤልም ተናግሯል፡፡ ዮቤፍ ወ/ክርዩን ሁለት መጻሕፍት ማለት በመጽሐፈ ሕዝቅኤል ከምዕራፍ 1— 32 እና ከ33 እስከ 48 ያሉትን ለሁለት ክፍሎ በመቁጠር እንደሆነ አንዳንድ ሊቃውንት ይናገራሉ፡፡ አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ግን" ሁለተኛ መጽሐፈ ሕዝቅኤል የሚባለው እንደ ራእየ ኢሳይያስና እንደ ዕርገት ኢሳይያስ እንደ ተረፈ ኤርምያስ ያለ ደረቅ ትንቢት የመሰለበት ሌላ ሁለተኛ መጽሐፍ ነው" ብለዋል / የሕዝቅኤል ትርጓሜ ዘአለቃ ኪዳነ ወልድ ገጽ 6 /

እንደ አይሁድ ትውፊት ፡— መጽሐፈ ሕዝቅኤልን የታላቁ ምኩራብ ሰዎች እንደ ጻፉት በታልሙድ ቢነገርም በመጀመሪያ አዘጋጁ ሕዝቅኤል መሆኑን አያስተባብልም፡፡ ጻፉት" የሚለው ቃል እንደገና ማበዛታቸውንና ለትምህርት ከመጽሐፉ አስተዋጽኦ ማድረጋቸውን ብቻ ያመለክታል፡፡

አንዳንዱ ዘመናውያን ሊቃውንት እንደሚተቹት መጽሐፈ ሕዝቅኤል የብዙ ሰዎች እጅ ያለበት አይደለም፡፡ ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ /ቫክኔ ብይኑ .../ አቀብዋግሬሬ/ በአንደኛ መደብ በነጠላ ቁጥር ብቻ የተነገረ ነው፡፡ ከዚህም ሌላ ትንቢቶቹ ሁሉ የተነገሩበትን ጊዜና ቦታ በብዛት ለይቶ ይናገራል፡፡ በተጨማሪም ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ ያለው የሀሳቡ [illegible] ተመሳሳይነት መጽሐፉ በሙሉ በአንድ ሰው አእምሮ ብቻ የተዘጋጀ መሆኑን ያስረዳል፡፡ ስለዚህ የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊው ሕዝቅኤል ነው በሚለው ሀሳብ እንደናለን/ምዕ 24፡2 /፡፡

ቀኖናዊነቱ

መጽሐፈ ሕዝቅኤል ለብዙ ጊዜ ከአንዳንድ የብሉይ ኪዳን ቀኖና መጻሕፍት ውጭ ኖሯል፡፡ ቀኖናዊ ሊሆን የቆየበትም ምክንያት ሀ/ከቅዱስ ሀገር ውጭ የተነገረ በመሆኑ፣ /ለ/ በምዕራፍ 1 እና በምዕራፍ 10 ላይ ያለው ራእይ በአንዳንድ አይሁዳውያን ዘንድ በሥነ አምልኮት ላይ ጥርጥርን የሚያስከትል መስሎ በመታየት /ሐ/ በእየሀገሩ የተበተኑ ሕዝበ እግዚአብሔር አይሁድ ሁሉ በየተሰደዱበት ሀገር የጻፉትን መጽሐፍ ሁሉ ላለመቀበል በመወሰኑ፣ ነበር፡፡ በተጨማሪም ከምዕራፍ 40— 48 በዓሉት በዘመኑ ምዕራፎችና በኦሪተ ሙሴ መካከል [illegible] መጽሐፉ ቀኖናዊ ሊሆን ቆይቶአል፡፡ በዚህ [illegible] ዘመኑን ምዕራፉን ገንጥሎ ለመተው ብዙ መከራ ተደርጓል፡፡

ነገር ግን ሐናንያ ቤን ሕዝቅያስ የተባለው ረቢ በቂ ምግብና 300 ገምር ዘይት ለመብራት ይዞ ለብዙ ቀናት ቤት ዘግቶ ልዩ ጥናት አድርጎ በተለይም በታልሙድ ውስጥ" በሙሴና በሕዝቅኤል መጻሕፍት መካከል ያለን በቶራህና

በትንቢተ ሕዝቅኤል መካከል ያለውን ችግር ኢሳይያስ በመጠ ይፈታዋል። የሚለውን ዐረፍተ ነገር በመጥቀስ በፀሃዩ በባዕድ ሀገር የተዘጋጀውን ይህ መጽሐፈ ሕዝቅኤል ከቀኖናውያን መጻሕፍት ጋር አኩል ተቀባይነት እንዲኖረው ተቃዋሚያቸን አስምኖአል። ይህም የሆነው በ63 ዓ.ም ገደማ ነበር። ይሁን እንጂ ለጊዜው ከፔንታቱክ ጋር አልተቀበሩትም ነበር። አስደናቂ ራእይ፣ ምሥጢራዊ ሠረገላ ኪሩቤል ያለበት፣ ስብሐተ እግዚአብሔር የተገለጠበት አንደኛው ምዕራፍ ከሠላሳ ዓመት በታች የሆነ አይሁዳዊ ሁሉ እንዳያነበው ከመከልከሉም በላይ በምኩራብም አገልግሎት ጊዜ አይነበብም ነበር። ምክንያቱም፡ — እግዚአብሔርን በቀጥታ በዐይን መልክኡ እናውቀዋለን እናየዋለን የሚል ሀሳብን ያስከትላል በማለት ነው።

በኋላ ግን ከ90 እስከ 100 ዓመተ ምሕረት ባሉት ዓመታት ውስጥ በምዕራብ ኢየሩሳሌም በምትገኘው በያምኒያ ከተማ በተከታታይ በተደረጉት ጉባኤያት ከፍተኛ ጥናትና ውይይት ተደርጎ ፡— ሊቃውንተ አይሁድ በመጽሐፈ ዳቢፍ ወልደ ከርዮን በታልሙድ በመጽሐፈ ቢራኮት ስለ መጽሐፈ ሕዝቅኤል በተጻፈው ማስረጃ እም ነው ጠጋዊ ቀኖናዊ አድርገውታል።

ቀጥሩንም ከዐበይት ነቢያት ከሚደረጋቸውም በላይ በተራ እንደማ መጥም ከኤርምያስ ቀጥሎ አስቀምጠውታል። የሐዲስ ኪዳን ሊቃውንትም ይህኑ የያምኒያውን ውሳኔ ተቀብለው አጽንተዋል።

የመጽሐፈ ደራሲ የሕዝቅኤል ታሪክ

ሕዝቅኤል በ622 ቅልክ ተወለደ። ነገዱ ከቤተ ሌዊ፣ ትውልዱ ከቤተ ሴዶቅ ነው። አባቱ ቡዝ ይባላል። ከልጅነቱ ጀምሮ የነቢዩ የኤርምያስ ደቀ መዝሙር እንደነበረ ይነገራል። ዳናታን የተባለው ረቢ የኢየሩሳሌም ትርጓሜ በተባለው መጽሐፍ "ሕዝቅኤል ነቢይ ወልደ ኤርምያስ ነቢይ" ይላል። ቡዚ የተባለም ኤርምያስ መሆኑን [illegible] ማለት ነው፣ [illegible] በበኩኝ ዘንዱ የተናቀና የተዋረደ ስለነበረ ቡዝ ተብሏአል። የሕዝቅኤል ወላጅ አበት ግን ኖሬ ነው ይላል። / የሕዝቅኤል ትርጓሜ በአለቃ ኪ.ወ.ክ 1916 ገጽ 505 /።

በ597 ቅልክ ኢኮንያን በተማረከ ጊዜ ነቢዩ ሕዝቅኤልም አብሮ ተማረከአል / ሕዝ 1፡1—3 /። በኬባር በባቢሎን ይኖርበት የነበረው ቦታ በከበር ወንዝ አጠገብ ነበር። / ሕዝ፡ 3፡15—16 /። ሕዝቅኤል በለቤት፣ ባለ ንብረትና ባለሚስት ነበር። ነገር ግን በ586 ቅልክ ኢየሩሳሌም ለመጨረሻ ጊዜ በተወረረች ጊዜ ሚስቱ ሞታለች / 24፡ 15—24 /።

ዪኖዪ በሆነ በ5ኛው ዓመት በ4ኛው ወር ለነቢዩነት ተጠራ ኢኮንያን የተማረከው በ597 ቅልክ ነው። ስለዚህ ያሕዝቅኤል ጥሪ በ593 እንደነበረ ለማወቅ እንችላለን።/ 1:1–2 /። ስለ ሕዝቅኤል የአገልግሎት ዘመን ለመጨረሻ ጊዜ የተጠቀሰው 27ኛ ዓመት መጀመሪያ ወር ነው።/29:17 /። በዚህ መሠረት የነቢዩ ጠቅላላ የአገልግሎት ዘመን 22 መሆኑ ነው። ሕዝቅኤል በፀውኖች መካከል የታወቀና ዝነኛ ከመሆኑ የተነሣ አዕሬን / ፀውኖችን / ዬኖን በቤቱ እየተቀበለ ምክር ይሰጥ ነበር / 8:1። 14: 1 /። ነቢዩ የተማረና ከፍተኛ የነበረው ሰው እንደነበረ ከመጽሐፉ ውስጥ ለመረዳት እንችላለን። ለምሳሌ ታሪክ / 16:3 / ሚቶሎጂ / ፀገ /። / 28: 11–19 / ግብረ ሰመር ዓዋቂ ነበር። 27: 9 /።

ሕዝቅኤልና ዳንኤል በዬኖዬ ስር ይተየወቁ እንደነበር በምዕራፍ 14: 14:28: 3 ላይ ተገልጠአል። ሕዝቅኤል: — ኢኮንያን እስከተፈታ ድረስ መቆየቱና አለመቆየቱ አልታወቀም። ዮናታን የተባለው ረቢ ነቢዩ ሕዝቅኤል በዬኖዬ እንደለ በበቢሎን ሞተ በጨዐወተ ስለ በሠሬው ምኩራብ ተቀብሮአል ይላል። አለቃ ኪ.ወ. ከ የሕዝቅኤል ዕድሜ 50 ነው ብለዋል። ይህ ከሆነ እስከ 571 / 2 / ገደማ ቅልክ / ኖይቶአል፣ በዚህ አስተያየት የኢኮንያን መፈታት አይቶአል ማለት ነው።

የመጽሐፉ ዓላማ

መጽሐፈ ሕዝቅኤል። አይሁድ በእግዚአብሔር ላይ የነበራቸውን መታመን ስለጎደሉ ሌሎች [illegible] አራት አይነት ፍርድ እንደተፈጸመባቸው/ 14:21 / በመጨረሻም ዬኖዬ እንደተደረገበቸው ይገልጠል። አያንዳንዱ ሰው እንደ ሥራው ዋጋውን እንደሚቀበል እንጂ አንዱ በሌላው ሥራ እንደማይፈረድበት ማለት ልጁ በአባቱ፣ አባትም በልጁ ኃጢአት የማይቀጣ መሆኑን ያስረዳል። /18:20 / እግዚአብሔር ኃጥአን ሁሉ ከኃጢአታቸው ተመልሰው እንዲድኑ እንጂ በኃጢአታቸው እንዲሞቱ የማይፈቅድ መሐሪ አምላክ መሆኑን በግልጥ ይናገራል። /18:23 /።

ኃጥእ ንስሐ ቢገባ፣ ትክክለኛ ፍትሕን ቢያደርግ የፈጠረውን ትእዛዝ ቢጠብቅ የቀደመ ኃጢአቱ እንደማይታሰብበት፣ ነገር ግን ጻድቅ ሆኖ እንደሚኖር ያበሥራል። ጻድቅ የነበረውም ሰው ጽድቁን ቢተው ተመልሶም ኃጢአት በሠራ የቀደመ ጽድቁ ሁሉ እንደማይቆጠርለት ያስጠነቅቃል /18፡24/። እስራኤል አንድ ቀን እንደሚሰበሰቡ፣ አንድ እረኛ / ንጉሥ / እንደሚኖራቸው፣ ከዚያም በኋላ አንድ መንግሥት እንጂ ሁለት መንግሥታት እንደማይሆኑ እግዚአብሔርም አዲስ ቃል ኪዳን እንደሚሰጣቸው በግልጥ ያስረዳል / 37፡21—28 /

መጽሐፈ ሕዝቅኤል የአንድነትና የሥላሴነት ትንቢት አለበት / ምዕ፡1፡ 1—4 እና ቁ. 28 /። ምሥጢረ ሥጋዌ አለበት /1፡26። 43፡1—2 / ማሪያሎጂ/ ነገረ ማርያም /ሕንፃለበኖም እነ ቅዱስ ኤፍሬምና ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅም ተርጉ መዋል / 44፡1—2 /። ስለ ምሥጢረ ጥምቀትም ትንቢት ይገኝበታል።

/ 36፡25 /። ስለ ምሥጢረ ቍርባንም ኅብረ ኦምሰል አለበት፡ / 2፡8 /። ምሥጢረ ትንሣኤ ተነግሮበታል / 37፡1—10 /። ትምህርተ አበ ነፍስ / ፖስተራል አስተፋ/ አለበት / 3፡16—27። 34፡ 1—31 /። በመ ጨረሻም ስለ አዲሱ ሥርዐተ ጽዮን፣ ስለ ቤተ ክርስቲያን፣ ስለ መንግሥተ ሰማያት ይናገራል። ይህም ከምዕራፍ 40—48 ያለው ነው። በጠቅላላ ስለሕ ዝቅኤል መጽሐፍ የአሰቃ ኪዳነ ዐሏዩ ካፍሌ መጽሐፈ ሕዝቅኤል ተመልከት።

ዜና መዋዕል ዘመጽሐፈ ሕዝቅኤል

ነቢዩ ሕዝቅኤል ራእይ ያየበትን፣ ትንቢት የተናገረበትንና ትምህርት የሰጠበትን ቀኑን፣ ወሩንና ዓመቱን ለይቶ ጽፎአል፣ ወሩን ሲቆጥር ። ይህ ወር የወራት መጀመሪያ ይሁናችሁ / ዘጸአ 12፡1–2 / የተባለውን ሚያዝያን አንደኛ አድርጎ ነው [illegible] ቆጥሯል ። ይህንም እንደሚከተለው እንመለከታለን ።

ምዕ. 1፡2	5ኛ ዓመት	4ኛ ወር /ሐምሌ/	5ኛ ቀን	592 ቅልክ
ምዕ. 8፡1	6ኛ ዓመት	6ኛ ወሩን /መስከረም	5ኛ ቀን	591 ቅልክ
ምዕ. 20፡1	7ኛ ዓመት	5ኛ ወር /ነሐሴ/	10ኛ ቀን	590 ቅልክ
ምዕ. 24፡1	9ኛ ዓመት	10ኛ ወር / ጥር	10ኛ ቀን	587 ቅልክ

በ9ኛው ዓመት በ10ኛው ወር በ10ኛው ቀን የኢየሩሳሌም ወረራ ተጀመረ ።

ምዕ. 26፡1	11ኛ ዓመት	5ኛ ወር / ነሐሴ/	1ኛ ቀን	586 ቅልክ
ምዕ. 29፡1	10ኛ ዓመት	10ኛ ወር / ጥር	12ኛ ቀን	586 ቅልክ
ምዕ. 29፡17	27ኛ ዓመት	1ኛ ወር / ሚያዝያ	1ኛ ቀን	570 ቅልክ
ምዕ. 30፡20	11ኛ ዓመት	1ኛ ወር /ሚያዝያ	7ኛ ቀን	586 ቅልክ
ምዕ. 31፡1	11ኛ ዓመት	3ኛ ወር /ሰኔ	1ኛ ቀን	586 ቅልክ ።
ምዕ. 32፡1	12ኛ ዓመት	12ኛ ወር /መጋቢት	1ኛ ቀን	584 ቅልክ
ምዕ. 32፡17	12ኛ ዓመት	12ኛ ወር /መጋቢት	15ኛ ቀን	584 ቅልክ
ምዕ. 33፡21	12ኛ ዓመት	10ኛ ወር /ጥር	5ኛ ቀን	584 ቅልክ
ምዕ. 40፡ 1	25ኛ ዓመት	1ኛ ወር /ሚያዝያ	10ኛ ቀን	572 ቅልክ ።

በዚህ ዜና መዋዕል አቀራረብ አንዳንድ የቅደም ተከተል ልዩነት ይታያል ይህም በኋላ በመጽሐፉ አመዳደብ ጊዜ የተደረገ ሊሆን ይችላል።

አከፋፈሉ

መጽሐፈ ሕዝቅኤል በአራት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል። ይህንም እንደሚከተለው እናያለን።

ሀ/ ምዕራፍ 1፡1–24፡27 ከኢየሩሳሌም ውድቀት በፊት የተነገሩ ትንቢቶች።

1. ም፡ 1–3፡21፡– በዚህ ክፍል ነቢዩ ሕዝቅኤል ለጠቅላላ መጽሐፉ [illegible] መግቢያ አድርጎ ኢኮንያን በተማረከ በ5ኛው ዓመት በራእይ የእግዚአብሔርን ክብር ማየቱን ይናገራል። በምዕራፍ 1 ቁጥር 1 ላይ የተጠቀሰው 30 ዓመት "ኢዮስያስ ካደረገው ታሕድሶ ጀምሮ" በመቁጠር እንደሆነ አንዳንድ የብ.ኪ. ሊቃውንት አስተያየታቸውን ይሰጣሉ። ይህም ከ622–592 ቅልክ መሆኑ ነው። ሌሎች ደግሞ የናቡከደነፆር አባት ናቦፖላሶር በነገሠ በ30ኛው ዓመት ነው። ይላሉ። እንደዚሁም 30 ዓመት የሕዝቅኤልን ዕድሜ ያመለክታል የሚሉ አሉ። ይህ አስተያየት በብዙዎች የብ. ኪ. ሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነት አለው። ምክንያቱም ነቢዩ የትንቢቱን ሥራ የራእዩን ጊዜ የሚቆጥር በዔዋዊ እንጂ በሌላ ታሪክ አይደለምና በምዕራፍ 1 ውስጥ ነቢዩ፡– እግዚአብሔርን በኪሩቤል ላይ ያያል። በምዕራፍ 2 በፅውያን መካከል እንዴት ማስተማር መቆከርና መገሠፅ እንደሚችል ልዩ መመሪያ ከእግዚአብሔር ይሰጠዋል። ከዚያም ወደ ቴልአቢብ ሄዶ ለ7 ቀናት ከቆየ በኋላ የነቢይነት ጥሪ ይደርሰዋል / 3፡14–15 /። በጥሪውም ወቅት ለቤተ እስራኤል ስብከ ዐይን ማለት ጉበኛ መሆኑ ይነገረዋል።

2. ምዕራፍ 3፡22–27 ለሁለተኛ ጊዜ የእግዚአብሔርን ክብር በራእይ ያያል

3. ምዕራፍ 4፡1–7፡27 በዚህ ክፍል የኢየሩሳሌም ጥፋት በምሳሌያውያት ተግባራት ተገልጠአል።

/4፡1–3 /። ነቢዩ በሰምናል / በምሰሌ / በጉድኑ በመተኛት የሕዝቡን የኃጢአታቸውን ቅጣት ያመለክታል።

/4፡4—8 /። በሚበላው የምግብ አይነት ውጥንቅጥ የወረራውን ውጤት ያሳያል። በምዕ. 5፡1—4 የከተማዋ / የኢየሩሳሌም / ሕዝብ ምን እንደሚሆኑ በምልክት ያሳያል። በምዕ. 5፡5—17 ላይ ደግሞ ነቢዩ የሕዝቡን ኃጢአት በግልፅ ይናገራል። ምዕራፍ 6 እና 7፡ — መቅሰፍት ጠንት በሆነችው ምድር / ኢየሩሳሌም / ላይ የቅጣት ፍርድ እንደሚመጣ የሚናገሩ ተግሣጽና ወቀሳ የሞላባቸው ምዕራፎች ናቸው። በመጨረሻም በመንግሥታት ሁሉ የሚሆነው ቅጣት ተነግሮባቸዋል።

4. ምዕራፍ 8፡ 1—18፡ — በ6ኛው ዓመት በ6ኛው ወር በ5ኛው ቀን / መስከረም 592 ቅ.ል.ክ / ነቢዩ በራእይ ወደ ኢየሩሳሌም ተወሰደ እንደነበርና በዚያም የኢየሩሳሌምን ወረራ በራእይ እንዳየ ይናገራል።

5. ምዕራፍ 9፡1—11፡25 የኢየሩሳሌም ጥፋት።

ስድስቱ የእግዚአብሔር የመዓት በለሙአሎች የቀሩትን ሁሉ ለማጥፋት በኢየሩሳሌም ከተማ በኩል ያልፋሉ እነዚህ 6 ሰዎች በኤርምያስ 39፡3 ላይ የተጠቀሱት ናቸው። ለማጥፋት የታዘዙት በግንባሩ ላይ ምልክት ያልተደረገበትን ነው። ይህ ምልክት በዕብራይስጡ አንድ ፊደል ብቻ ነው። እርሱም ታው የተባለው ፊደሉ ነው። በምዕራፍ 10፡ ነቢዩ በፈለገ ከበር እንዳየው ያለ ራእይ ያያል። በምዕራፍ 11 ላይ በምዕ. 8፡16 ላይ ያያቸውን 25 ሰዎች እንደገና ያያል። እነዚህም ኢየሩሳሌምን የሚያጠፉ ንጉሡና ሠራዊቱ ናቸው። ከቁጥር 17—21 ተስፋ ማጠትን ያበሥራል። በመጨረሻ ግን የእግዚአብሔር ክብር ከመቅደሱ ሲለይ ያያል።

6. ምዕራፍ 12፡1—24፡27—ኢየሩሳሌምን የሚመለከቱ ትንቢቶች

12፡1—28 ፍፃሜ ፈጥኖ እንደሚሆንና እንደማይቀር ነቢዩ በሥዕላዊ አገላለጽ ይናገራል። ምዕራፍ 13፡1—23 ሕዝቡን የሚያታልሉትን ወንዶችና ሴቶች ነቢያተ ሀሰትን ይወቅሳል። ፍርዳቸውንና ፍጻሜያቸውንም ጭምር ይናገራል። በምዕራፍ 14፡1—11 ሕዝቡ በጣዖታውያንነታቸው ይዘለፋሉ።

14፡12–23 የእግዚአብሔርን ፍርድ መሠረታዊ ምክንያት ይናገራል። እግዚአብሔር ፍርዱን ከወሰነ በኋላ ማንም አይጸልይለውም በዚህ ክፍል ተመልከቱ። ይህ ክፍል ተመልከቱ። ይህን ክፍል ከኤርምያስ 7፡16 እና 15፡1–4 ጋር አነጻጽር።

7. ምዕራፍ 15፡1–8 ለእስራኤል ቃሉ በተጻፈ የወይን ሐረግ ምሳሌ የኢየሩሳሌምንና የሕዝቡን ጥፋት ያስረዳል።

8. ምዕራፍ 16፡1–63 በዚህ ረጅም ምዕራፍ

ነቢዩ ... ሰበሰበ ታማኝነትን በማጉደል ከሌሎች ወንዶች ጋር ዘማ ... ኢየሩሳሌም ...

9. ምዕራፍ 17፡1–24 ሕዝቅኤል በዚህ ምዕራፍ

በእንቆቅልሽ / መምሰል / ይናገራል። ናቡከደነፆር በዐቢይ ንስር ንጉሡ- ኢየሩሳሌምን በዐይን ይመስላል።

10. ምዕራፍ 18፡1–32 የግልና ኃላፊነት። የዚህ ምዕራፍ ጠቅላላ ትምህርት በቁጥር 20 ላይ በአጭሩ ተጠቃሏል።

11. ምዕራፍ 19፡1–14 በእስራኤል ነገሥት ላይ የተደረገ ሙሾ / በቀቃው /። ቁጥር 1–9 በአንበሳ ግልገሎችና በደቦሎች የተገለጠ ሙሾ ሲሆን ኢዮአካዝን ኢዮአኪንን ኢዮአቄምንና ሴዴቅያስን ያመለክታል። ከቁጥር 10–14 በወይንና በአበትር የተመሰለ ሙሾ ነው። ምሳሌነቱም ከነሉይኛው ነው።

12. ምዕራፍ 20፡ 1–44 እግዚአብሔር ከግብጽ ጀምሮ ለእስራኤል ያደረገውን ታሪክ ይተርካል። እስራኤልንም ድንቅ ተአምር በማድረግ ከግብጽ ያወጣቸውን እግዚአብሔርን በመተዋቸው ይወቅሳል ቁጥር 45–21፡32፡ የእግዚአብሔር የፍርድ እሳትና ሰይፍ።

በዚህ ክፍል አራት አርእስተ ነገሮችን እናያለን ሀ/ የኢየሩሳሌም ጥፋት በእሳትና በሰይፍ መሆኑ / 20:45–21:7 /።

ለ. መዝሙረ ሰይፍ /21:8–17/። ሐ. ናቡከደነፆር በመንታ መንገድ ላይ /21: 18–27 /። መ / የአሞን ፍርድ / 21:28:32 /። የዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ ምዕራፍ ሃያን ቁጥር 45 ላይ ይጨርስና ምዕራፍ ሃያ አንዱን ከ46 ይጀምራል። የግእዙም ትርጉም የዕብራይስጡን ይከተላል። የአማርኛው ግን የሰብዓ ሊቃናትን አከፋፈል ተከትሎ አምስቱን ቁጥሮች ከምዕራፍ 20 ጋር ይጨምራል።

13. ምዕራፍ 22:1–31 የኢየሩሳሌም ኃጢአት።

በዚህ ምዕራፍ 3 አርእስተ ነገሮች አሉ። እነርሱም ፦ ሀ. የደም ከተማ ኃጢአት ቁ. 1–16 / ለ / በማዕድናት መቅለጥ የተመሰለው የእስራኤል ቅጣት ቁ. 17–22። መ. የሕዝቡና የአለቆች እንዲሁም የነቢያትና የካህናት ወቀሳ ናቸው ቁ 23–31

14. ምዕራፍ 23:1–49 ነቢዩ ሕዝቅኤል በዚህ ክፍል ኢየሩሳሌምንና ሰማርያን በሁለት ሴቶች መስሎ ይናገራል። የአንደኛይቱ ስም ኦሖላ፣ የሁለተኛ ኦሖሊባ። ትርጓሜው ኦሖላ የራስዋ ድንኳን ያላት ማለት ነው። ኦሖሊባ ማለት ደግሞ የእኔ ድንኳን ያለባት ማለት ነው። ኦሖላ ሰማርያ ስትሆን ደብረጽዮንን ትታ ደብረገሪዝንን ለራስዋ ማቋቋምዋን ያስረዳል። ኦሖሊባ ኢየሩሳሌም ናት ይህም የእግዚአብሔር የማደሪያው ድንኳን የተዘረጋባት መሆንዋን ያመለክታል። ይሁን እንጂ ነቢዩ እዚህ ላይ የሚገልጠው የሁሉንም ምርኮስ ነው። ከምዕራፍ 16 ጋር አነጻጽር።

15. ምዕራፍ 24:1–27 የፍጻሜው ዘመን። የኢየሩሳሌም ጥፋት መቃረቡን የሚያሳይ ክፍል ነው። በዚህ ምዕራፍ ላይ 3 የተያያዙ ነገራተ ምስሌ አሉ። እነርሱም ፦

ሀ. ምስለ ጽሕርት ዝገት ቁ. 1–14። /ለ/ ትእምርተ ሞተ ብእሲተ ሕዝቅኤል ቁ. 15–24። /ሐ/ የነቢዩ የአርምሞ ወራት ፍጻሜ ቁ. 25–27።

ሰ/ ምዕራፍ 25፡ 1—32፡ 32 በውጭ ሕዝቦች ላይ የተነገሩ ትንቢቶች።

ነቢዩ እስከዚህ ድረስ ኢየሩሳሌምን ሲወቅስና ሲገሥጽ ቆይቶ ነበር። ከዚህ ቀጥሎ ግን የእስራኤልን ተስፋ ድኅነትና ተስፋ ሚጠት ከመናገሩ አስቀድሞ በመከከል ትንቢት በቃል ይናገራል። ይህም እግዚአብሔር የእስራኤልን ጠላቶች ሁሉ እንዴት እንደሚበቀላቸው የሚያስረዳ ክፍል ነው። በተጨማሪም ይህ በቀል እስራኤል በክብር ወደ ሀገራቸው ከመግባታቸው በፊት እንደሚፈጸም ያብራራል።

የውጭ ሕዝቦች የተበሉት የሚከተሉት ናቸው አሞን 25፡1—7። ሞዓብ 25፡8—11 ኤዶም 25፡12—14። ፍልስጥኤም 25፡15—17። ጢሮስ 26፡ 1—28፡ 19። ሲዶን 28፡ 20—26። ግብጽ 29፡ 1—32፡32።

ሸ. ምዕራፍ 33፡1—39፡29 ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን ከወረረ በኋላ የተነገሩ ተስፋ ሚጠትን የሚያበሥሩ ትንቢቶች። ይህ ክፍል ስለሚጠትና ተሐድሶ ይናገራል። ነገረ ሐበዊ መሢሕም አለበት።

1. ምዕራፍ 33፡1—20 የነቢዩንና የሕዝቡን ኃላፊነት ያብራራል። ከምዕራፍ 3፡17—19 ጋር አመዛዝን ቁጥር 21 — 33 የኢየሩሳሌምን የውድቀትን ዜና ይገልጣል።

2. ምዕራፍ 34፡1—37፡ 28 የእስራኤል ወደሀገራቸው መመለስ።

ምዕ. 34፡3—31 ፡ — ነቢዩ ቤተ እስራኤልን ጠባቂ በሌላቸው በጎች፣ የእስራ ኤልን መሪዎች ደግሞ ታማኝነት በሌላቸውና በስነፍ እረኞች መስሎ ይናገራል። ይህ ክፍል እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚያደርገውን ጥበቃና እንክብካቤ ከማስረዳቱም በላይ ትምህርተ አበ ነፍስንም ያስተምራል።

3. ምዕራፍ 35፡1–15 የኤዶምን ጥፋት ይናገራል። በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሰው ሴይር በሙት ባሕር ደቡብ የሚገኝ የኤዶማውያን ሀገር ነው። ኤዶማውያን የተበሉዎ የዔሣው ዘሮች ናቸው።

4. ምዕራፍ 36፡1–38 ሚጠትና ተሰዶብ።

ሕዝቅኤል በዚህ ክፍል የሕዝብ እስራኤልን ወደሀገራቸው መመለስና የበታዎችን ሁሉ መታደስ ያበሥራል።

5. ምዕራፍ 37፡1–28 የእስራኤል ትንሣኤና አንደገና መዋሐዱ።

ነቢዩ ሕዝቅኤል በዚህ ምዕራፍ የይሁዳንና የእስራኤልን ሚጠት ይተነብያል ቁ፡ 1–14። ከተመለሱም በኋላ በተከፍሉ ሁለት መንግሥታት የነበሩት አንደገና እንደሚዋሐዱ ይናገራል። ቁ 15–28 ይህንም በደረቁ የሙታን አጥንቶች መስሎ ገልጦታል። ይህ ክፍል ምሥጢረ ትንሣኤ ሙታን አለበት።

6 ምዕራፍ 3፰፡1–39፡29 ጎግን የሚመለከት ትንቢት። ጎግ የማጎግ ሕዝብ መሪ ነው። ማጎግ ሀገሩንና ሕዝቡን የሚያመለክት ቃል ነው። ጎግና ማጎግ በዓለም ውስጥ እምለከየለሽ ሕዝብን የሚያሰረግም ምሳሌያዊ ስም ነው። በአሪት ዘፍጥረት 10 ላይ ማጎግ ጋሜር ቶቤልና ሞሶሕ የያፌት ልጆች መሆናቸው ተገልጠአል። በዘመናውያንና በጥንታውያን ሊቃውንት ዘንድ ስለዚህ ክፍል የተለየ ትርጉም አለ። በመጨረሻ ግን ሐሰዊ መሢሕን በመተርጎም ሁሉ ይስማማሉ።

መ. ምዕራፍ 40፡1–4፰፡35፡– ይህ ክፍል ስለሐዲሱ ሥርዐተ ጽዮን ያስረዳል።

ስለ ሕንጻ ቤተ መቅደስና ስለ ክፍለ ርስት ይናገራል። ነገረ ቤተ ክርስቲያንና ነገረ መንግሥተ ሰማያትም አ ለበት።

1. ምዕራፍ 40፡1–42፡20 የአዲሱን ሕንጻ ቤተ መቅደስ ፕላን ይዘረዝራል።

2. ምዕ. 43፡1–12 በምዕ 10፡18–19 እና 11፡23 ሕዝቅኤል የእግዚአብሔር ክብር ከቤተ መቅደስ ሲለይ አይቶ ነበር። አሁን ደግሞ የእግዚአብሔር ክብር እንደገና አዲስ ወደሚሠራው ቤተ መቅደስ ሲመለስ ያያል። ቁጥር 13–27። መጠነ ምሥዋዑንና ሥርዐተ ሙሥዋዕትን ይገልጠል።

3፡ 44፡ 1—31፡ ስለ ሌውያንና ካህናት ይናገራል። በተለይም ጻዶቃ ሰዶቅ ካህናትን ይመለከታል / / 1 ነገሥ 2፡26፡27፡35 /። በዚህ ምዕራፍ ቁ. 1—2 ማሪያሌ አለበት።

4. ምዕ. 45፡1—25 ስለ ጠቅላላ መሥዋዕትና ለእግዚአብሔር ስለሚለየው መባዕ ይናገራል።

5. ምዕ. 46፡1—24፡ ስንበተ መባቻ / አዲስ ጨረቃ / እና የዘወትር መሥዋዕት፣ ከአለቃው መብትና ግዴታ ጋር በዚህ ምዕራፍ ተዘርዝረዋል። የሕዝቡና የአለቃው መግቢያና መውጫ በር የተለየ መሆኑን ያብራራል። ይህም ለጊዜው ንምርተ ሥነ—ሥርዐት ሲሆን በፍጻሜው ግን ሥርዐተ ቤተ ክርስቲያንን ያስያል።

6. ምዕራፍ 47፡1—12 በዚህ ክፍል ነቢዩ፡ — ከቤተ መቅደሱ ውስጥ ጭናን ጠይሮች ሲፈስ ያያል፣ በለዚህ / ምንጭ / ማየ ሕይወት ሌሎች ነቢያትም አይተዋል። ኢዩኤል 3፡18። ዘካርያስ 14፡8። በፀሀይ ደርቃ በደማ ሆና የነበረችው ሀገረ እስራኤል በሚጠት ጊዜ ተመልሶ መልማትዋንና ሕዝቡ የሚያገኙትን በረከት ሁሉ ያመለክታል። የቤተ ክርስቲያንም የበረከት ምንጮች ያስተረጉማል። ዮሐንስ በራእዩ 22፡1—2 ይህ አይነት ማየ ሕይወት" ከበግ ዙፋን" ሥር ሲወጣ አይቶአል። በዚህም መሠረት የሕዝቅኤል ራእይ እንደ ዮሐንስ ራእይ ከብረ መንግሥት ሰማያትን ጋ ነፍስትን የሚመለከት ነው። 47፡13—48፡35 ነቢዩ በመጨረሻ ደወሰ ርስትንና ክፍለ ርስትን ይዘረዝራል።

ነቢዩ ሕዝቅኤል ስለ ቅድስት ሀገር ስለኢየሩሳሌም ስለ ቤተ መቅደስም ያየው ራእይ ሁሉ እስራኤል ከባቢ በተመለሱ ጊዜ በአውን ስለልተፈጸመ ምሥጢራዊ ትርጉሙ መንፈሳዊና ሰማያዊ እንደሆነ ብዙዎች የብ.ኪ. ሊቃውንት ያምናሉ። / ሕዝ 48፡35 / ይህንም ከዮሐንስ ራእይ 21፡ 12—13። 21 3 ጋር አነጻጽር።